

Legislativní příloha

odborného časopisu

Správní právo

Ročník V

IV/2013

Vedoucí redaktorka:

JUDr. Petra Gronwaldtová Wagnerová

Z LEGISLATIVY EVROPSKÉ UNIE

JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.,
advokátka, Praha

Redakční rada:

JUDr. Václav Henych (předseda)

prof. JUDr. Jan Filip, CSc.

prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.

doc. JUDr. Jan Kysela, Ph.D.

Mgr. Peter Mišúr

JUDr. Jitka Morávková

JUDr. Josef Vedral, Ph.D.

JUDr. Pavel Zářecký, CSc.

Technická redaktorka a tajemnice redakce:

Michaela Majstříková

OBSAH:

Marek Antoš:

Zákonodárský proces pro rozpuštění

Poslanecké sněmovny LXXXII

AUTOŘI V TOMTO ČÍSLE:

JUDr. PhDr. Marek Antoš, Ph.D., LL.M.,

Právnická fakulta Univerzity Karlovy,

Veronika Fuksová:

Ještě jednou k nálezům Ústavního soudu

o zákonodárném procesu..... XC

Veronika Fuksová,

studentka Právnické fakulty Univerzity
Karlovy,

ZE SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ XCIV

AUTOŘI PRAVIDELNÝCH RUBRIK:

Z LEGISLATIVY

EVROPSKÉ UNIE CI

ZE SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

Mgr. Alena Hálová,

Kancelář veřejného ochránce práv,

Pokyny pro autory CXXVI

Marek Antoš¹⁾

Zákonodárny proces po rozpuštění Poslanecké sněmovny

1. Úvod

Vedle ustanovení, která se používají dnes a denně, obsahuje právní řád i instituty dlouhodobě „spící“. Ukolébána jejich nečinností, má právní obec dojem, že jsou srozumitelné a jasné, a tak vlastně ani není důvod se přít o jejich výklad. V okamžiku, kdy konečně nastane příležitost pro jejich uplatnění, se však najednou ukáže, že vlastně tak srozumitelné a jasné nejsou, a objeví se řada výkladových problémů. Do této kategorie patří i rozpuštění Poslanecké sněmovny upravené v čl. 35 Ústavy: nejen poté, ale dokonce ještě těsně předtím, než byl tento institut po více než dvaceti letech od přijetí Ústavy poprvé použit, se vyrojila řada otázek, na které neexistují jednoznačné odpovědi. Ani tento článek, o jehož sepsání jsem byl požádán redakcí²⁾, si neklade ambici je poskytnout. Místo toho nabízí shrnutí dosavadních debat a nástin možných řešení, nad kterými lze v diskusi pokračovat. Konkrétně se budu věnovat dvěma základním otázkám: 1. Může legislativní proces pokračovat i po rozpuštění Poslanecké sněmovny? 2. Jaké jsou procesní a materiální podmínky vydávání zákonných opatření Senátu?

2. Legislativní proces po rozpuštění Poslanecké sněmovny

Ještě předtím, než Poslanecká sněmovna potřebnou třípětinovou většinou schválila návrh na své rozpuštění podle čl. 35 odst. 2 Ústavy a prezident o jejím rozpuštění rozhodl, se objevila otázka, jaký bude osud návrhů zákonů, které Poslanecká sněmovna ještě před svým rozpuštěním schválila, ale legislativní proces u nich dosud nebyl ukončen. Například předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský, alespoň podle médií, zaujal názor, že rozpuštěním Sněmovny legislativní proces končí,³⁾ což by dopadlo i na návrhy zákonů, které čekají na schválení Senátem, případně i na podpis prezidenta republiky. Následně se o tomto problému vedla diskuse i na blogu Jiné právo,⁴⁾ kde se objevil následující argument ve prospěch tohoto výkladu.

---

¹⁾ Autor působí na katedře ústavního práva PF UK v Praze, e-mail: antos@prf.cuni.cz. Článek vznikl s finančním přispěním Grantové agentury ČR (projekt č. P408/11/P366).

²⁾ *Readakce časopisu požádala autora o napsání příspěvku bezprostředně po rozpuštění Poslanecké sněmovny, autor článek dodal 26. září 2013.*

³⁾ Srov. NĚMEC, J. a KROBOVÁ, T. Sněmovna nemusí otálet. Schvalování zákonů poběží dál. *Aktuálně.cz*, 12. srpna 2013, <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=787456>.

⁴⁾ KINDL, J. Spadnou přijaté zákony pod stůl? *Jiné právo*, 22. srpna 2013, http://jinepravo.blogspot.cz/2013/08/spadnou-prijate-zakony-pod-stul_22.html.

Podle ustanovení čl. 51 Ústavy přijaté zákony podepisuje předseda Poslanecké sněmovny, prezident republiky a předseda vlády. Tomu odpovídají i ustanovení jednacího řádu Poslanecké sněmovny,⁵⁾ podle nichž předseda Poslanecké sněmovny postupuje přijatý zákon k podpisu prezidentu republiky (§ 98 odst. 1, § 107 odst. 2) a následně předsedovi vlády (§ 107 odst. 3). Není-li ovšem funkce předsedy Poslanecké sněmovny obsazena, protože jeho mandát rozpuštěním Poslanecké sněmovny zanikl [čl. 25 písm. e)], pak zákon podepsat ani poslat dalším ústavním činitelům nemůže.

Tento argument je bezesporu validní, což může vést ke třem způsobům řešení. Zaprvé, v souladu s názorem Pavla Rychetského, legislativní proces končí a v Senátu ani u prezidenta republiky v něm nelze pokračovat: nepodepsaný zákon nemůže vstoupit v platnost, a protože jednací řád Poslanecké sněmovny v § 121 odst. 1 zakotvuje tzv. princip diskontinuity (§ 121 odst. 1),⁶⁾ nelze tento nedostatek zhojit ani po zvolení nové Poslanecké sněmovny. Zadruhé, v legislativním procesu sice pokračovat lze (Senát může o návrhu jednat a schválit jej, prezident republiky jej může podepsat), ale jakmile se návrh zákona či zákon opět vrátí do Poslanecké sněmovny a čeká na úkon jejího předsedy, musí čekat tak dlouho, než bude tato funkce po volbách opět obsazena. Tento výklad, který zastává např. Pavel Hasenkopf,⁷⁾ se od předchozího liší tím, že na základě doslovného výkladu § 121 odst. 1 jednacího řádu vztahuje princip diskontinuity pouze na jednání Poslanecké sněmovny, nikoliv na úkony jejích funkcionářů, tedy i jejího předsedy. Z téhož ale vyplývá, že ani při tomto výkladu nelze projednat návrhy zákonů, které Senát zamítl nebo vrátil s pozměňovacími návrhy, stejně jako zákony, které vrátil prezident republiky. Z jejich suspenzivního veta se tak v těchto případech stává veto absolutní.⁸⁾

Osobně se však domnívám, že správný je výklad třetí, zastávaný např. Maximem Tomoszkem či Pavlem Uhlem,⁹⁾ podle něhož může po rozpuštění Poslanecké sněmovny legislativní proces nejen pokračovat, ale i být úspěšně dovršen, a to bez ohledu na to, že pod zákonem bude chybět podpis předsedy Poslanecké sněmovny.

---

⁵⁾ Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, v účinném znění (dále též „jednací řád“).

⁶⁾ „*V novém volebním období Sněmovny nelze projednat návrhy, které nebyly projednány a rozhodnuty v minulém volebním období, s výjimkou peticí a návrhů, o nichž je ústavním zákonem oprávněn po rozpuštění Sněmovny rozhodnout Senát, a návrhu vlády podle § 109i.*“ Uvedené výjimky se týkají zákonných opatření, o jejichž schválení nově zvolená Poslanecká sněmovna rozhodne podle čl. 33 odst. 5 Ústavy, rozhodnutí přijímaných na základě ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v účinném znění, a některých závažných rozhodnutí v orgánech Evropské unie, ke kterým je třeba souhlasu komor Parlamentu.

⁷⁾ HASENKOPF, P. Jedna bleskova. *Blog.aktualně.cz*, 18. srpna 2013, <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/pavel-hasenkopf.php?itemid=20747>.

⁸⁾ V případě prezidenta republiky se někdy hovoří také o tzv. „kapesním vetu“, což je pojem inspirovaný terminologií používanou pro vzdálené podobný institut ve Spojených státech.

⁹⁾ O některé z jejich argumentů, které uvedli ve výše citované diskusi na *Jiném právu*, se v této pasáži budu opírat.

Přestože Ústava v čl. 51 předepisuje, že zákony podepisují předseda Poslanecké sněmovny, prezident republiky a předseda vlády, nečiní z těchto podpisů výslovnou podmínku vyhlášení zákona. Tomu, že nemají promulgační účinek, nasvědčuje i skutečnost, že v případě neobsazení úřadu prezidenta republiky jeho pravomoc podepisovat zákony [čl. 62 písm. i)] na nikoho nepřechází, přičemž nelze očekávat, že by tím racionálně uvažující ústavodárce chtěl způsobit, že se v takovém případě zákonodárný proces zcela zastaví. Odpovídá tomu i ustanovení § 107 odst. 3 jednacího řádu, podle něhož se zákony, které vrátil, a Poslanecká sněmovna jej přehlasovala, již prezidentovi znovu nezasílají a jsou tak vyhlášeny bez jeho podpisu.¹⁰⁾ V neposlední řadě lze ve prospěch výkladu, že absence podpisu některého ze tří uvedených ústavních činitelů není překážkou vyhlášení zákona, uvést i odpovídající ústavní zvyklost,¹¹⁾ která se v tomto směru vyvinula.¹²⁾

Vedle chybějícího podpisu je nutné se vypořádat i s tím, že podle jednacího řádu předseda Poslanecké sněmovny zákon nejen podepisuje, ale také zasílá prezidentu republiky a předsedovi vlády. Připouštím, že zákon neupravuje žádnou náhradní proceduru, výše uvedený výklad, že se z tohoto důvodu celý proces musí zastavit, však považuji za extrémní formalismus. Základní úprava legislativního procesu je obsažena přímo v Ústavě, která o způsobu doručování mlčí. Ustanovení jednacího řádu týkající se legislativního procesu je potom namísto vykládat jako ustanovení zajišťující jeho hladký a řádný chod, a ne způsobem, který jeho chod naopak blokuje. Skutečnost, že jednací řád neupravuje alternativní způsob doručování, pokud je funkce předsedy Poslanecké sněmovny neobsazena, je proto třeba vnímat jako mezeru v zákoně a překlenout ji *per analogiam legis*.¹³⁾ Jako vhodné řešení se jeví tuto úlohu svěřit předsedovi Senátu, analogicky k ustanovení čl. 66 Ústavy, podle něhož

---

¹⁰⁾ Podle Václava Pavlíčka toto ustanovení není v souladu s Ústavou, u Ústavního soudu však jeho ústavnost dosud zpochybněna nebyla (srov. PAVLÍČEK, V. et al.: *Ústavní právo a státověda, II. díl. Ústavní právo České republiky*. Praha: Leges, 2011, s. 839-840).

¹¹⁾ O tom, nakolik jsou ústavní zvyklosti závazné, se v poslední době rozvinula poměrně široká debata. Vzdor mnohdy značně odlišným názorům, které se v ní objevily, však patrně lze vzít za bernou minci právní názor uvedený v judikatuře Ústavního soudu, podle něhož má ústavní zvyklost přinejmenším podpůrný charakter tam, kde existuje více možností výkladu určitého ustanovení Ústavy (srov. zejm. nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/01, Pl. ÚS 6/07 a Pl. ÚS 24/07).

¹²⁾ Maxim Tomoszek v diskusi na *Jiném právu* uvádí následující příklady, kdy legislativní proces v Senátu či u prezidenta republiky pokračoval i po skončení volebního období Poslanecké sněmovny: „v letech 1998 (viz např. zákon č. 168/1998 Sb.), 2002 (viz např. zákon č. 320/2002 Sb.), 2006 (viz např. zákon č. 443/2006 Sb.) i 2010 (viz např. zákon č. 231/2010 Sb.). V roce 1996 ještě při konci... [volebního] období Poslanecké sněmovny neexistoval Senát, proto uvedený problém nebylo třeba řešit“.

¹³⁾ Aleš Gerloch sice obecně uvádí, že analogii „lze použít zejména v soukromoprávní oblasti, kde platí zásada legální licence. Nelze ji použít ve veřejném právu, pokud jde o pravomoc a působnost orgánů veřejné moci...“ (GERLOCH, A.: *Teorie práva*. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2001, s. 185). Po mém soudu však v tomto případě, kdy jde o pouze o způsob doručování již učiněných rozhodnutí mezi orgány veřejné moci, nejde o uplatňování veřejné moci ve smyslu čl. 2 odst. 3 Ústavy („Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“), a proto je zde použití analogie přípustné.

náhradní výkon pravomocí prezidenta republiky, který jinak náleží předsedovi Poslanecké sněmovny, v případě jejího rozpuštění přechází na předsedu Senátu.¹⁴⁾

Docházím tedy k závěru, že návrhy zákonů, které Poslanecká sněmovna před svým rozpuštěním schválila, mohou být i po jejím rozpuštění nadále projednávány Senátem a předkládány k podpisu prezidentu republiky. V případě, že je Senát schválí a prezident republiky nevrátí, mohou být následně vyhlášeny ve Sbírce zákonů a vstoupit v platnost, a to i bez podpisu předsedy Poslanecké sněmovny. Pouze v případě, kdy Senát návrh zákona zamítne či vrátí s pozměňovacími návrhy, nebo pokud zákon vrátí prezident republiky, legislativní proces končí, protože nová Poslanecká sněmovna již nemůže o návrhu hlasovat kvůli principu diskontinuity zakotvenému v § 121 odst. 1 jednacího řádu.¹⁵⁾

3. Procesní a materiální podmínky vydávání zákonných opatření Senátu

Je-li rozpuštěna Poslanecká sněmovna, Senátu podle čl. 33 Ústavy přísluší pravomoc přijímat zákonná opatření. Z hlediska historické i mezinárodní komparace je tento způsob legislativní substituce krajně neobvyklý,¹⁶⁾ podle jedné ze spoluautorek

---

¹⁴⁾ Za zásadní nicméně považuji jen to, aby byl zákon k podpisu doručen; otázku, kdo bude „poštákem“, mám proto tendenci vnímat jako spíše druhotnou, a její řešení lze úspěšně přenechat praxi. Spíše z důvodů korektnosti proto upozorňuji na alternativní řešení, se kterým přišel David Schmidt, a přestože je nesdílím, považuji je za právně důvtipné. Schmidt argumentuje, že povinnost doručit má v případě rozpuštění Poslanecké sněmovny namísto předsedy její Kancelář: „Povinnost zákon MV doručit má legislativní odbor Kanceláře Sněmovny: „Kancelář sněmovny je rozpočtovou organizací, která při plnění svých úkolů spravuje rozpočet Sněmovny a v hospodářských, pracovněprávních a dalších vztazích je oprávněna jednat, nabývat práv a zavazovat se.“ (§117 odst. 2 JŘ PS) a „Podrobnosti o organizaci a úkolech Kanceláře sněmovny upravuje Organizační řád Kanceláře“ (odst. 4), přičemž tento řád podle čl. 12 odst. 1 písm. c) a d) zná legislativní odbor, který, c) zajišťuje podepsání přijatých zákonů ústavními činiteli a úkoly s tím spojené, d) spolupracuje s redakcí Sbírky zákonů a plní úkoly související s vyhlášením zákonů, usnesení a opatření Sněmovny ve Sbírce zákonů.“ (srov. výše citovanou diskusi na *Jiném právu*).

¹⁵⁾ Na tomto místě je možné upozornit na to, že Ústava rozlišuje pojmy návrh zákona a zákon: zatímco Senát hlasuje o návrhu zákona a pokud jej zamítne či vrátí s pozměňovacími návrhy (čl. 46), Poslanecká sněmovna o návrhu zákona hlasuje znovu (čl. 47), prezident již podepisuje zákon a pokud jej vrátí, Poslanecká sněmovna znovu hlasuje o zákonu (čl. 50). S odkazem na tento jemný terminologický rozdíl by bylo možné argumentovat, že pokud § 121 odst. 1 zapovídá v novém volebním období „projednat návrhy, které nebyly projednány a rozhodnuty v minulém volebním období“, vztahuje se to pouze na návrhy zákonů vrácené Senátem, ale nikoliv na zákony vrácené prezidentem republiky, protože v tomto případě se již nejedná o „návrhy“. Podle tohoto výkladu by o zákonu vráceném prezidentem mohla hlasovat nově zvolená Poslanecká sněmovna, což by vylučovalo možnost „kapesního veta“. Jak ostatně uvádí Brigita Chrástilová a Petr Mikeš, panovaly o tomto instrumentu původně pochybnosti i v okolí prezidenta republiky (srov. CHRASTILOVÁ, B. a MIKEŠ, P.: *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Praha: ASPI Publishing, 2003, s. 198 a 220). Domnívám se nicméně, že i v tomto případě se postupně vytvořila ústavní zvyklost, která kapesní veto prezidenta respektuje, a tím je opačný výklad vyloučen.

¹⁶⁾ Velmi komplexně se problematice legislativní substituce ve svých pracích věnoval Jana Kysela,

Ústavy Jindřišky Syllové byl tento koncept zvolen s ohledem na negativní zkušenosti s institucí Stálého výboru, resp. předsednictva Federálního (či Národního) shromáždění.¹⁷⁾ Podle čl. 33 je Senát omezen kombinací procesních a materiálních podmínek. Pokud jde o prvé z nich, zákonné opatření lze přijmout výlučně na návrh vlády a pouze „dojde-li k rozpuštění Poslanecké sněmovny“. Tato ústavní formulace vytváří drobnou nejistotu ohledně počátku i konce období, kdy lze zákonná opatření přijímat. Z Ústavy totiž není zcela zřejmé, v jakém okamžiku nabývá účinnosti rozhodnutí prezidenta republiky o rozpuštění Poslanecké sněmovny, učiněné dle čl. 35. Lenka Bahýľová se domnívá, že „[k] rozpuštění [Poslanecké sněmovny] může dojít nejdříve okamžikem vyhlášení rozhodnutí prezidenta ve Sbírce zákonů“¹⁸⁾ účinnost tedy spojuje až s jeho publikací. Jindřiška Syllová si však všímá, že publikace tohoto rozhodnutí prezidenta republiky podle Ústavy není obligatorní a v souladu s § 2 odst. 1 písm. d) zákona o Sbírce zákonů¹⁹⁾ se vyhláší pouze tehdy, pokud o jeho vyhlášení prezident republiky rozhodne. Z toho dovozuje, a tento výklad sdílím, že rozhodnutí o rozpuštění Poslanecké sněmovny může nabýt účinnosti již ke dni, kdy jej prezident republiky vydal.²⁰⁾ Letošní historicky první rozhodnutí prezidenta republiky o rozpuštění Poslanecké sněmovny se však, zřejmě v zájmu právní jistoty, vydalo opatrnou cestou, která se blíží spíše prvnímu z obou výkladů. Přímě v textu rozhodnutí je uvedeno, že nabývá účinnosti dnem svého vyhlášení, příslušná částka Sbírky zákonů však byla rozeslána tentýž den, kdy prezident republiky rozhodnutí vydal, čímž byly jakékoliv pochybnosti vyloučeny.²¹⁾

Zásadnější je otázka, kdy období pro přijímání zákonných opatření končí. Existují v zásadě tři až čtyři možné odpovědi. Na rozdíl od řady jiných ústav naše úprava nespojuje vznik mandátu s první schůzí či složením slibu, nýbrž stanoví, že mandát vzniká zvolením (čl. 19 odst. 3). Z toho by bylo možné dovodit, že již v tomto

---

zejména ve své monografii *Zákonodárství bez parlamentů: Delegation a substitute zákonodárné pravomoci*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2006. Pro přehled o historickém vývoji v Československu srov. také jeho článek KYSELA, J.: Substitute výkonu zákonodárné pravomoci parlamentů v Československu, České republice a na Slovensku. *Časopis pro právní vědu a praxi* č. 2/2005, s. 117-132, případně též HORÁČEK, C.: Výbor stálý. In: *Slovník veřejného práva československého*. Svazek V. Brno: Nakladatelství Rovnost, 1948, s. 348-350.

¹⁷⁾ Srov. SYLLOVÁ, J. et al. *Parlament České republiky*. Praha: Linde Praha, 2008, s. 262-263. Obdobně též další spoluautoři Ústavy: HENDRYCH, D. a SVOBODA, C. *Ústava České republiky: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 49-50. Poněkud odlišné vysvětlení nabízí Chrástilová a Mikeš (kteří ovšem členy autorského týmu nebyli), podle nichž byly primárním důvodem pochybnosti o legitimitě poslanců, jejichž mandát by rozpuštěním Poslanecké sněmovny zanikl, ale přitom by se nadále podíleli na rozhodování ve stálém výboru (viz CHRASTILOVÁ, B. a MIKEŠ, P.: *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Praha: ASPI Publishing, 2003, s. 379-380).

¹⁸⁾ BAHÝĽOVÁ, L. et al. *Ústava České republiky: Komentář*. Praha: Linde Praha, 2010, s. 445.

¹⁹⁾ Zákon č. 306/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, v účinném znění.

²⁰⁾ SLÁDEČEK, V., MIKULE, V. a SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 269.

²¹⁾ Srov. rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 28. srpna 2013, č. 265/2013 Sb., o rozpuštění Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

okamžiku, ve druhý den voleb, vzniká nová Poslanecká sněmovna, a tím zároveň končí možnost vydávat zákonná opatření. Takové řešení se však jeví nerozumné kvůli tomu, že první schůze Poslanecké sněmovny se zpravidla koná až bezmála čtyři týdny po volbách. To je dáno praktickými důvody, zejména nutností poskytnout časový prostor pro soudní přezkum voleb, který by mohl zpochybnit obsazení některých mandátů, a tím i všechna již přijatá rozhodnutí.²²⁾ Není zvykem, aby se v tomto období ještě scházela předchozí Poslanecká sněmovna, jejíž legitimita k přijímání rozhodnutí je proběhnutými volbami pochopitelně dotčena. Z právního hlediska je nicméně zřejmé, že v případě nutnosti se – až do skončení svého volebního období – sejit může, čímž je zabezpečeno kontinuální vykonávání zákonodárné moci. Obdobně by také pravomoc Senátu přijímat zákonná opatření neměla skončit již zvolením nové Poslanecké sněmovny, což by vytvořilo až 30denní vakuum, ale teprve v okamžiku, kdy se Poslanecká sněmovna reálně ujme svých pravomocí.²³⁾

Alternativou je vázat konec tohoto období buď na den předcházející zahájení zasedání Poslanecké sněmovny, nebo na den předcházející zahájení ustavující schůze,²⁴⁾ anebo dokonce na okamžik zahájení ustavující schůze.²⁵⁾ Osobně se přikláním k poslední zmíněné variantě, která zcela vylučuje „zákonodárné vakuum“. Vedle teleologického výkladu ve prospěch této varianty svědčí i čl. 33 odst. 5, podle něhož se zákonná opatření schvalují na první schůzi Poslanecké sněmovny; zdá se tedy logické, aby možnost jejich přijímání končila právě jejím zahájením. Každý z těchto tří výkladů je nicméně hájitelný, o čemž svědčí i neshoda odkazovaných doktrinálních názorů, a konečné rozhodnutí je proto vhodnější přenechat ústavní praxi.

Z hlediska obsahu zákonných opatření čl. 33 Ústavy vymezuje jednak negativní podmínku (nelze přijímat opatření „ve věcech Ústavy, státního rozpočtu, státního závěrečného účtu, volebního zákona a mezinárodních smluv podle čl. 10“), jednak podmínku pozitivní (opatření lze přijmout jen ve věcech, „které nesnesou odkladu“). První z obou podmínek se stala základem nejasnosti, zda jsou zákonná opatření vyloučena skutečně jen ve věci Ústavy samé, anebo celého ústavního

---

²²⁾ V případě řádných voleb se navíc uplatní ustanovení § 22 odst. 2 jednacího řádu, podle něhož se ustavující schůze nové Poslanecké sněmovny může konat nejdříve jeden den po uplynutí předchozího volebního období.

²³⁾ Na okraj je ovšem vhodné zmínit, že oba v minulosti projednávané návrhy stykového zákona pracovaly s jiným okamžikem. Poslanecký návrh z roku 2000 stanovil za konec období den předcházející zahájení zasedání Poslanecké sněmovny (srov. tisk č. 636, Poslanecká sněmovna, III. volební období, § 19 odst. 1), zatímco senátní návrh z roku 2009 již zmíněný den předcházející zahájení ustavující schůze (srov. tisk č. 615, Poslanecká sněmovna, V. volební období, § 13 odst. 1). Ani jeden z těchto návrhů nicméně nebyl schválen.

²⁴⁾ K tomuto výkladu se – opíraje se také o tehdy projednávaný návrh stykového zákona – přiklání Jan Kysela (KLÍMA, K. et al.: *Komentář k Ústavě a Listině. 1. díl.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 305).

²⁵⁾ K tomuto výkladu se přiklání např. Jindřiška Syllová (SLÁDEČEK, V., MIKULE, V. a SYLLOVÁ, J.: *Ústava České republiky: Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2007, s. 257) a Lenka Bahýřová (BAHÝŘOVÁ, L. et al.: *Ústava České republiky: Komentář.* Praha: Linde Praha, 2010, s. 430).

pořádku. Vzhledem k tomu, že tomuto problému byla věnována poměrně rozsáhlá diskuse,²⁶⁾ nebudu se mu na tomto místě více věnovat. Menší míra pozornosti však byla doposud věnována druhé z obou podmínek, tedy otázce, které věci nesnesou odkladu. Většina doktrinárních komentářů zdůrazňuje, že posouzení této otázky náleží především Senátu (a následně – při schvalování na první schůzi – též nově zvolené Poslanecké sněmovně), a někteří autoři²⁷⁾ dokonce dovozují, že nemůže být předmětem přezkumu u Ústavního soudu.²⁸⁾ Tento názor, který by v důsledku znamenal, že tato část čl. 33 Ústavy nemá normativní povahu, nesdílím. Jak potvrdil Ústavní soud v nálezu řešícím problematiku stavu legislativní nouze,²⁹⁾ obcházení řádného legislativního procesu – byť by se tak dělo v souladu s přáním většiny poslanců, resp. zde senátorů – je protiústavní. Ani posouzení, zda konkrétní věc nesnese odkladu, proto po mém soudu nelze svěřit výlučně do rukou hlasovacích většin a zcela ji vyloučit z ústavního přezkumu. Shodují se nicméně s Lenkou Bahýľovou, že by měl Ústavní soud při případném posuzování této otázky postupovat zdrženlivě³⁰⁾ a zasáhnout pouze v případech zjevného excessu. Při výkladu tohoto pojmu je navíc nezbytné přihlédnout k časovému hledisku. Těsně po rozpuštění, tedy s výhledem na tříměsíční absenci, resp. nefunkčnost Poslanecké sněmovny, je zjevně okruh věcí, které nesnesou odkladu, podstatně širší než poslední den před zahájením ustavující schůze nové Sněmovny, kdy lze zákonné opatření přijmout jen v případě zcela extrémní naléhavosti.

Zákonná opatření Senátu musí být schválena Poslaneckou sněmovnou na její první (ustavující) schůzi,³¹⁾ jinak pozbývají „další platnosti“ (čl. 33 odst. 5). Jazykovým výkladem lze snadno odvodit, že se tak děje s účinky *ex nunc*, a to buď v okamžiku, kdy Poslanecká sněmovna schválení výslovně odepřela, anebo skončením ustavující schůze, pokud se o schválení zákonného opatření ani nehlasovalo. Z toho také vyplývá, že všechna individuální rozhodnutí, která byla na základě takového zákonného opatření v mezidobí vydaná, zůstávají v platnosti, což ostatně odpovídá i požadavku právní jistoty. Ne zcela jasná je ale odpověď na otázku, jak postupovat, pokud by byl zákonným opatřením novelizován či zrušen platný

---

²⁶⁾ Srov. na jedné straně PAVLÍČEK, V. a HŘEBEJK, J.: *Ústava a ústavní řád České republiky: Komentář. 1. díl. Ústavní systém*. Praha: Linde Praha 1998, s. 163, a na straně druhé např. KLÍMA, K. et al.: *Komentář k Ústavě a Listině. 1. díl*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 307-308, kde lze nalézt i krátké shrnutí dalšími autory vyjádřených názorů.

²⁷⁾ Viz zejména KLÍMA, K. et al.: *Komentář k Ústavě a Listině. 1. díl*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 305.

²⁸⁾ V čl. 87 Ústavy, který zakotvuje působnost Ústavního soudu, není přezkum zákonných opatření uveden. Podle § 64 odst. 6 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v účinném znění, se však pro účely přezkumu ústavnosti rozumí zákonem „též zákonné opatření Senátu, pokud bylo schváleno Poslaneckou sněmovnou“.

²⁹⁾ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 55/10.

³⁰⁾ Srov. BAHÝĽOVÁ, L. et al. *Ústava České republiky: Komentář*. Praha: Linde Praha, 2010, s. 431.

³¹⁾ Skutečnost, že se tak bezvýjimečně musí stát již na ustavující schůzi, která má relativně pevně daný program a slouží primárně ke skládání slibů poslanců, zvolení funkcionářů Sněmovny a zřízení (nikoliv ještě ustavení) výborů a komisí, je předmětem oprávněné kritiky (srov. KLÍMA, K. et al.: *Komentář k Ústavě a Listině. 1. díl*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 309).

zákon a Poslanecká sněmovna by ho následně neschválila. Intuitivní odpověď bezesporu zní, že ani v takovém případě původní znění zákona neožívá: zákonné opatření sice pozbývá *další* platnosti, ale novelizující ustanovení již bylo „zkonsumováno“ a novelizovaný předpis změněn. Ve prospěch této odpovědi svědčí i postup Ústavního soudu v případech, kdy ruší novelizované ustanovení zákona pro rozpor s ústavním pořádkem: nejde-li o zrušení novely z formálních důvodů, původní znění neožívá.³²⁾ Přesto se domnívám, že takový výklad by byl nesprávný, protože by v důsledku znamenal, že zákonné opatření má bez ohledu na to, zda je Poslanecká sněmovna schválila či nikoliv, v právním řádu trvalé normativní účinky. Dovedeno *ad absurdum*: bez ohledu na předmět přijímané úpravy by stačilo ji formou novelizace přidat do některého z existujících zákonů, čímž by se bez dalšího stala zcela „imunní“ proti neschválení Poslaneckou sněmovnou. Smysl tohoto schvalování by tím byl popřen, což nelze považovat za racionální výklad. Lze proto uzavřít, že v případě neschválení zákonného opatření, kterým byl novelizován či zrušen existující zákon, ožívá původní znění, a to s účinky *ex nunc*.

4. Závěr

V úvodu jsem slíbil shrnout otázky, které se dosud ve spojení s legislativním procesem po rozpuštění Poslanecké sněmovny objevily, a nastínit některá možná řešení; otázek však stále zůstává více než odpovědí. Ne všechny právní problémy však musí mít jednoznačné normativní či doktrinární řešení, a právě parlamentní právo je ještě více než jiná odvětví otevřené dotváření neformálními zvyklostmi.³³⁾ Brzy uvidíme, s jakými odpověďmi přijde ústavní praxe.

Shrnutí:

Autor ve svém příspěvku shrnuje právní názory k dokončení zákonodárného procesu v případě rozpuštění Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR podle čl. 35 Ústavy a k uplatnění institutu zákonných opatření Senátu, které zaznely bezprostředně po rozpuštění Poslanecké sněmovny v letošním roce. Posuzuje jednotlivé argumenty, o které jsou různé postoje opřeny, a zaujímá k věci vlastní stanovisko.

Legislative process after dissolution of the Chamber of Deputies – summary:

In the Article, the author summarizes legal opinions concerning finishing of the legislative process in the case of dissolution of the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic under Article 35 of the Czech Constitution and application of the Senate statutory measures, being expressed instantly after the Chamber of Deputies dissolution this year. He considers particular arguments used to support the legal opinions and presents own opinion.

---

³²⁾ Srov. nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 21/01, bod VII.2.

³³⁾ Srov. k tomu výklad ve WINTR, J. *Česká parlamentní kultura*. Praha: Auditorium, 2010.

Veronika Fuksová¹⁾

Ještě jednou k nálezům Ústavního soudu o zákonodárném procesu

Tématu zásahů ústavních soudů do zákonodárného procesu byl v tomto časopise nedávno věnován článek J. Kysely *Vliv Ústavního soudu na pravidla zákonodárného procesu*. Jelikož jsem se touto otázkou v českém kontextu také zabývala, ráda bych předestřený pohled doplnila o několik svých postřehů.

Otázka postavení Ústavního soudu v kontextu legislativního procesu je značně komplikovaná. Ač není tato instituce subjektem procedury přijímání právních norem, je nadána pravomocí jeho výsledky přezkoumávat, a to z hlediska perspektiv obsahu, kompetence a procedury. Zásahy do zákonodárné moci není možné považovat za apriorně závadné. Již po staletí se učenci, mezi které řadíme například J. Locka či Ch. de Montesquieu, zabývají teorií dělby moci, kdy na jedné straně stojí zastánci teze, že je nezbytné striktně oddělovat všechny tři složky státní moci – zákonodárné, výkonné i soudní, a naopak na straně druhé vystupuje názor obhajující systém tzv. brzd a protivah (*checks and balances*), jež se snaží jednotlivé složky moci vyvažovat. Takové prolínání v konkrétním případě vlivu Ústavního soudu na legislativní proces zaručuje, že zákonodárná moc si nemůže počínat svévolně a o Ústavním soudu proto můžeme uvažovat jako o „garantu ústavnosti České republiky.“²⁾ Je ovšem třeba zmínit i skutečnost, že Ústavní soud převzal „doktrínu vlastní zdrženlivosti a minimálních zásahů do právního řádu.“³⁾ Tato doktrína garantuje využití interpretačních pravidel, která upřednostňují ústavně konformní výklad, je-li možný, oproti výkladu, jenž by takový požadavek nesplňoval.

První oblastí, ke které se vyjádřím, jsou nesouvisející pozměňovací návrhy, čili tzv. přílepkový náález. Nejvýznamnějším nálezem se stal Pl. ÚS 77/06, č. 37/2007 Sb., nazývaný taktéž „přílepkový náález“. Množství podávaných pozměňovacích návrhů, mezi kterými lze s úspěchem nalézt i ty nesouvisející, je zapříčiněno mimo jiné individualistickou povahou jednacího řádu Poslanecké sněmovny, kdy pouze jediný poslanec může takový návrh podat. Nesouvisející pozměňovací návrhy tak vedou k nepřehlednosti právního řádu, čemuž je potřeba zamezit, jelikož „materiálně nazíraný právní stát (...) vyžaduje, aby zákon byl jak z hlediska formy, tak co do obsahu

---

¹⁾ Autorka je studentkou práv na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

²⁾ SYLLOVÁ, J.: Legislativní činnost Parlamentu in SYLLOVÁ, J., KOLÁŘ, P., KYSELA, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š.: *Parlament České republiky*, 2. podstatně přepracované vydání, Praha: Linde, 2008, 480 s., ISBN 80-7201-697-6, s. 266.

³⁾ Tamtéž, s. 267.

předvídatelným konzistentním pramenem práva.“⁴⁾ Uvedený nález je zvláštní tím, že obsahuje rozsáhlou teoretickou argumentaci převzatou ze Spojených států, kde funguje rozlišení na tzv. legislativní jezdce („*legislative riders*“) a na tzv. divoké jezdce („*wild riders*“). První případ zahrnuje „vybočení z omezeného prostoru vyhrazeného pozměňovacím návrhům překročením intenzity daného návrhu.“⁵⁾ Naopak druhý případ se týká „povahy extenzivního překročení předmětu vymezeného návrhem zákona.“⁶⁾ Jejich odlišení v praxi spočívá v tom, že tzv. legislativní jezdci jsou ústavně konformním typem pozměňovacích návrhů i přesto, že jsou považovány za nežádoucí. Naopak tzv. divoké jezdce již nelze považovat za ústavně konformní, protože překračují kritéria pravidla úzkého vztahu („tzv. *germaneness rule*“).⁷⁾ Toto pravidlo je používáno americkým Kongresem a zahrnuje posouzení pěti základních kritérií zahrnujících například předmět či účel pozměňovacího návrhu ve vztahu k zákonu. Výsledkem takového posouzení je konstatování, zda se jedná o řádný pozměňovací návrh, nebo protiústavní pozměňovací návrh – tzv. přílepek. Tímto nálezem tak bylo převzato pravidlo úzkého vztahu.

V souvislosti s tzv. přílepky se aktuálně hovoří o některých záměrech, které by měly této negativní praxi zamezit – příkladem je prodloužení lhůty mezi druhým a třetím čtením návrhu zákona, zveřejnění zápisů z jednání Poslanecké sněmovny a Senátu, ze kterých bude zřejmé, kdo je předkladatelem pozměňovacího návrhu nebo stanovení určitého minimálního počtu poslanců, kteří by mohli pozměňovací návrh podat.

Relativně nedávný nález Pl. ÚS 6/12, č. 39/2013 Sb., týkající se tzv. přílepků, obsahuje argumentaci senátora Kubery o jejich rozlišování na pravé a nepravé, což činí pouze z důvodu podpory svého pozměňovacího návrhu. Otázkou je, zda má taková teorie nějakou relevanci, jelikož jejich rozlišení spočívá pouze v konstatování, že přílepek pravý je rozpoznatelný na základě rozdílného významu stejných slov v pozměňovacím návrhu a v zákonu (sázení loterie a sázení zahrádkářů)⁸⁾, což vede k jeho protiústavnosti.

Komplexní pozměňovací návrh, který s výše uvedeným úzce souvisí, je dle názoru Ústavního soudu, vyjádřeném v nálezu Pl. ÚS 39/08, č. 294/2010 Sb., považován za ústavně konformní. Je však třeba zabývat se i průběhem projednávání takového návrhu v rámci legislativního procesu. Protože se jedná fakticky o přepsání celého zákona, které navíc nevyžaduje odůvodnění – což je možný návrh *de lege ferenda* –, představuje taková praxe negativní jev zejména, co se týče potenciálních nedostatků. Jelikož takový návrh zákona, jak správně podotýká J. Syllová, již neprochází

---

⁴⁾ Nález Pl. ÚS 77/06, bod 36.

⁵⁾ Tamtéž, bod 50.

⁶⁾ Tamtéž, bod 50.

⁷⁾ Tamtéž, body 51, 52.

⁸⁾ Nález Pl. ÚS 6/12, bod 13.

připomínkovým řízením ani Legislativní radou vlády, možnost neprovázaností se výrazně zvyšuje.⁹⁾

Pro úplnost je třeba doplnit, že i přes konstatování o ústavní konformnosti komplexního pozměňovacího návrhu není možné odhlédnout od jeho obsahové stránky. I když je tento institut sám o sobě považován za povolený, stále existuje možnost prohlášení jeho protiústavnosti v případě obsahové nesouvztažnosti s původním návrhem zákona ve smyslu nálezu o tzv. přílepcích.

Tématem dalším je ochrana parlamentní menšiny, kde se zastavím u J. Kyselou zmíněného nálezu Pl. ÚS 24/07, č. 88/2008 Sb., ve kterém se hovoří o nedostatku demokratické diskuse jako o problému spíše politické kultury. S tím však ve svém odlišném stanovisku ostře nesouhlasila soudkyně Eliška Wagnerová, dle které se jedná naopak o popření materiálního parlamentarismu, jenž se vyznačuje širokou diskusí s cílem nalézt kompromis.¹⁰⁾ Že je otázka tzv. „nezabývání se“ závažným problémem, dokresluje i další odlišné stanovisko soudců Jana Musila a Pavla Rychetského, kteří vyslovili záměr upravit *de lege ferenda* případy, kdy by bylo možné řečený institut využít, přičemž kritériem určili obsahovou významnost zákona.¹¹⁾

S uvedeným tématem souvisí i nálezy Pl. ÚS 55/10, č. 80/2011 Sb., který se zabýval stavem legislativní nouze. Hodnoty, na které Ústavní soud při posuzování dané otázky upozorňuje, vycházejí z ústavního zakotvení České republiky jako demokratického právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy) a státu, kde ani Parlament nesmí postupovat libovolně (čl. 2 odst. 3 Ústavy), i z dosavadní judikatury Ústavního soudu, kde deklaruje princip pluralismu.¹²⁾ Ačkoli je ústavně zakotven princip většinového rozhodování, musí být parlamentní menšině zajištěna ochrana jejích práv.¹³⁾ Práva opozice sice nejsou nikde taxativně stanovena, avšak je možné je dovodit z mezinárodních dokumentů, jako je rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1601 (2008), Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod či Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.¹⁴⁾ Výčet, který Ústavní soud podává, přiznává parlamentním menšinám mnohá práva, mezi nimiž se nachází i právo oddalovat či blokovat rozhodnutí přijímaná většinou, což lze subsumovat právě pod aktuální případ a což vedlo Ústavní soud ke zrušení předmětného zákona, ač s odkladem vykonatelnosti.

---

⁹⁾ SYLLOVÁ, J.: Hlavní úskalí parlamentního projednávání zákonů *in* Kolektiv autorů: *Tvorba práva v České republice po vstupu do Evropské unie*, Praha: ASPI, a.s., 2007, 388 s., ISBN 978-80-7357-287-7, s. 145.

¹⁰⁾ Nálezy Pl. ÚS 24/07, odlišné stanovisko soudkyně Elišky Wagnerové.

¹¹⁾ Tamtéž, odlišné stanovisko soudců Jana Musila a Pavla Rychetského.

¹²⁾ Nálezy Pl. ÚS 77/06, bod 56.

¹³⁾ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, čl. 6; nálezy Pl. ÚS 55/10, bod 72.

¹⁴⁾ Nálezy Pl. ÚS 55/10, body 72, 74.

Další otázkou, o které je možno se v tomto článku zmínit, je postavení Senátu v rámci legislativního procesu. Druhá komora Parlamentu, jakkoli je zakotvena právními předpisy, o své postavení takříkajíc soupeří s komorou první, jež byla ustavena dříve. Nález, který jsem v souvislosti s tímto tématem analyzovala, nese označení Pl. ÚS 21/01, 95/2002 Sb. Nejenže tento nález předznamenává celou problematiku tzv. legislativních jezdců, ale zaobírá se i otázkou vztahu obou komor Parlamentu. Dle názoru Ústavního soudu by podstatě bikameralismu ani smyslu čl. 42 odst. 2 Ústavy neodpovídala situace, kdy by nebylo Senátu umožněno projednat návrh zákona, který byl spojen s novelou zákona o státním rozpočtu.¹⁵⁾

Podstatnou roli v upevňování pozice Senátu hraje i nález Pl. ÚS 13/05, č. 283/2005 Sb., ve kterém se jednalo o výklad čl. 40 Ústavy. Ústavní soud konstatoval, že Senát plní stabilizační funkci, a proto proceduru popsanou v uvedeném článku je nutné vztáhnout i k volbám do zastupitelstev obcí či krajů. Existence Senátu není pouze reprezentativní, avšak hraje úlohu pojistky, která chrání základy demokratického právního státu.¹⁶⁾

Závěrem mohu konstatovat, že Ústavní soud, který sice reaguje na problematické otázky až na základě podnětu oprávněných subjektů, se v odůvodněních daných nálezů vyjadřuje velmi obsírně a důkladně. Ať už působí pouze preventivně, nebo přímo derogačně, pomáhá zabráňovat excesům ze strany moci zákonodárné. Ústavní soud učinil značný posun zejména v nahlížení na práva opozice a postavení Senátu. Došlo k autoritativnímu potvrzení jejich ústavně garantovaných práv coby slabších subjektů, což je nepochybně podstatné jak pro samotný legislativní proces, tak i obecně pro kultivaci právního prostředí v České republice.

---

¹⁵⁾ Nález Pl. ÚS 21/01, VII, bod 3.

¹⁶⁾ Nález Pl. ÚS 13/05, VI, bod 3.

ZE SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

Smyslem této rubriky je poskytnout čtenářům základní informace o vybraných rozhodnutích Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu. Nebudou zde prezentována veškerá rozhodnutí zmiňovaných soudních institucí, nýbrž pouze zásadní rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu, která mají významnější souvislost s oblastí správního práva a zároveň obecnějšími otázkami normotvorby.

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD

Důchodové pojištění – starobní důchod.

Podle usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2013, čj. 3 Ads 156/2011 – 116.

I. Při stanovení výpočtového základu procentní výměry důchodu podle § 15 a násl. zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění s použitím čl. 5 odst. 1 Dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení č. 116/1960 Sb. se doby pojištění získané na území druhé smluvní strany považují za vyloučené doby, o které se snižuje počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období.

Důchodové pojištění – starobní důchod.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 7. 2013, 3 Ads 173/2011-71.

Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány a osoby. Z takto formulovaného ustanovení doktrína (zastávaná především Ústavním soudem samotným) dovozuje, že právní názory vyslovené v nálezech Ústavního soudu mají nejen bezprostřední, ale i precedenční závaznost a dotvářejí tak systém psaného práva. Pokud měla stěžovatelka toto na mysli, bylo by možno s ní v jejích názorech na relevanci nálezů Ústavního soudu souhlasit. K tomu je ovšem nutno vzápětí dodat, že precedenční závaznost nálezů může být uplatňována jen potud, pokud Ústavní soud rozhoduje v mezích ustanovení čl. 87 Ústavy, kde jsou taxativně vypočteny jeho pravomoci. Ústavní soud tak může v tomto případě právo buď v souladu s Ústavou a Listinou interpretovat, nebo může vystupovat v roli tzv. negativního zákonodárce a právní normy pro rozpor s ústavním pořádkem rušit. Ústavní soud však nemůže (ani v rámci řízení o ústavní stížnosti) pozitivní právní normy vytvářet, neboť by tím zasahoval do pravomoci zákonodárce a narušoval princip dělby moci.

Pravidlo, podle něhož lze jen českým státním příslušníkům započít v českém systému důchodového pojištění pro účely jejich důchodových nároků dobu pojištění získanou do 31. 12. 1992 bez ohledu na příslušnost k hodnocení těchto dob podle čl. 20 odst. 1 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení, je ovšem právě takovouto pozitivní právní normou vytvořenou judikaturou Ústavního soudu, která není přímo obsažena v žádném právním předpisu a k níž nelze dospět, jak bylo vyloženo výše, ani jakkoliv volnou interpretací kteréhokoliv ustanovení zákona o důchodovém pojištění, mezinárodní smlouvy či předpisu Evropské unie. Aplikace nálezů Ústavního soudu by zde byla v současné době zřetelně v rozporu i s vůlí zákonodárce, který se pokusil přijetím novely zákona o důchodovém zabezpečení normotvorbu Ústavního soudu eliminovat a ustanovením § 106a zákona o důchodovém pojištění přiznávání dalších vyrovnávacích příspěvků zamezit. Norma vytvořená nálezy Ústavního soudu je tedy nejen v rozporu s čl. 4 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení a od vstupu České republiky do Evropské unie s čl. 3 nařízení č. 1408/71 a čl. 4 nařízení č. 883/04, ale nyní i s konkrétním ustanovením zákona, které upravuje tutéž problematiku. Je tedy zřejmé, že precedenční účinky nálezům Ústavního soudu v této otázce přiznat nelze a nebylo to možné ani k datu vydání napadeného správního rozhodnutí.

Ústavní zákon č. 395/2001 Sb. nabyl účinnosti dne 1. 6. 2002, od tohoto data tedy mají v českém systému práva mezinárodní smlouvy bez výjimky aplikační přednost před zákonem a výše uvedené pravidlo by proto ani v případě, že by skutečně vedlo k prospěchu stěžovatelky, nebylo možno uplatnit. Za situace, kdy k hodnocení dob pojištění získaných v systému důchodového zabezpečení bývalé ČSFR byla uzavřena mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci dal souhlas Parlament České republiky a jejíž klíčové ustanovení bylo převzato do předpisů Evropské unie, totiž nelze o jiných alternativách při výběru relevantní právní normy uvažovat. Nelze tedy souběžně aplikovat smlouvu i zákon a již vůbec nelze takový postup použít jen pro určitý okruh pojištěnců s odkazem na kritérium, které ani tato smlouva, ani evropské předpisy, ani příslušný zákon nejen neupravují, ale přímo eliminují.

S ohledem na neexistenci relevantní právní normy, rozpor judikatury Ústavního soudu s evropským právem i absenci příslušné správní praxe bylo rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2011, č. j. 3 Ads 120/2008 – 204 stanoveno, že u dávek přiznávaných ode dne vstupu České republiky do Evropské unie nelze již započítávat doby pojištění získané do 31. 12. 1992 v systému důchodového zabezpečení bývalé ČSFR nad rámec čl. 20 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení komukoliv, a v důsledku toho nelze přiznávat nikomu ani tzv. vyrovnávací příspěvky.

Zaměstnanost.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 8. 2013, čj. 4 Ads 44/2013-25.

... Přestože pohledem normativní logiky vedou oba deontické operátory „nemocht“ a „nesmět“ k vyjádření zákazu, z hlediska jejich významu nese každý z nich jiný obsah. Způsobové sloveso „mocht“ vyjadřuje stav, ve kterém si subjekt vybírá z nabídky variant ohraničených objektivními překážkami, např. jeho schopnostmi či okolním uspořádáním světa. Hlavním významem tohoto slovesa je konstatování vnitřního vztahu subjektu k jednotlivým variantám, které mu jsou k dispozici. Naopak způsobové sloveso „smět“ obsahově vyjadřuje stav, kdy jsou subjektu poskytována oprávnění, popřípadě ukládány povinnosti. Hlavním významem tohoto slovesa je vymezení překážek – limitů, ve kterých má subjekt povoleno se, nezávisle na svých schopnostech a okolním světě, pohybovat.

Rozdíl je patrný i ve zdroji, který deontickou modalitu ukládá. Zatímco způsobové sloveso „mocht“ akcentuje vnitřní hodnocení reality a případné rozhodnutí je učiněno na základě vlastní vůle subjektu; způsobové sloveso „smět“ se váže na oprávnění poskytnuté z vnějšku, tj. subjekt se rozhoduje v limitech vůle suveréna. Srovnatelně sloveso „mocht“ popisuje přirozenou míru, v jaké je subjekt schopen fungovat a zasahovat do svého okolí; slovesem „smět“ jsou uměle vymezeny limity této přirozené míry.

Přestože v běžném jazyce se významy obou způsobových sloves často překrývají, při jazykovém formulování právních norem je nutné využívat přesné, jasné a bezrozporné pojmy; jazyková interpretace musí vycházet prvotně z původního významu slov. Pokud zákonodárce využil způsobového slovesa „nemohou“, nelze této formulaci bez dalšího automaticky přiznat význam slovesa „nesmí“.

Jazykovým výkladem proto dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že větné spojení „nemohou plnit“ v § 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti je nutné interpretovat jako vnitřní omezení rozhodování organizační složky státu při výběru mezi možnostmi plnění povinného podílu podle § 81 odst. 2 citovaného předpisu. Organizační složka státu si může sama vybrat jednu z variant v rámci zúžené nabídky. Pokud ale povinnost splnit povinný podíl podle § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti nesplní dobrovolně jednou z možných variant, nic nebrání tomu, aby jí byla povinnost uložena individuálním správním aktem. Ukládaná povinnost zde přichází z vnějšku na základě zákonného zmocnění upraveného v § 82 odst. 3 zákona o zaměstnanosti, a není proto v rozporu s faktem, že svým vlastním rozhodnutím by si organizační složka státu finanční plnění podle § 81 odst. 2 písm. c) citovaného předpisu vybrat nemohla.

Gramatický výklad podporují i další výkladové metody. Interpretace sporného ustanovení ve smyslu rozsudku Městského soudu v Praze vede k logickému rozporu. Zákonodárce v § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti uložil všem zaměstnavate-

lům, včetně organizačních složek státu, podílet se povinným podílem na zaměstnávání osob zdravotně znevýhodněných. V následujícím § 82 odst. 3 citovaného předpisu stanovil oprávnění úřadu práce uložit zaměstnavateli povinnost odvodu do státního rozpočtu pro případ, že nebyla splněna dobrovolně jedním ze způsobů stanovených v § 81 odst. 2 citovaného předpisu.

Zvláštnost práva spočívá oproti jiným systémům pravidel v jeho obecné závaznosti a vynutitelnosti. Základním prostředkem proti porušení povinností je institut odpovědnosti konstruovaný tak, že při porušení primární povinnosti vzniká škůdci ze zákona sekundární povinnost – sankce, která je vynutitelná. Zdrojem častých úvah právní teorie je otázka, zda jsou právní normy postrádající možnost vynucení vůbec právními normami. Při existenci dvou rovnocenných výkladových stanovisek právní normy je proto logické zvolit to, které nepopírá určující charakteristické znaky práva jako normativního systému, tj. mimo jiné i jeho vynutitelnost.

Pokud by se rozsah ustanovení § 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti vztahoval i na § 82 citovaného předpisu, organizační složky státu by byly vyloučeny z dobrovolného i vynuceného odvodu finančních prostředků do státního rozpočtu. Přestože zákonodárce výslovně počítal s účastí organizačních složek státu na povinnosti podle § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti, nemožnost vynutit sankci by znamenala, že by bylo pouze na uvážení organizačních složek státu, zda povinnost zaměstnat stanovený podíl osob se zdravotním postižením dobrovolně splní. *Ad absurdum* by žádná organizační složka nemusela plnit povinnost dle § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti. Tento výklad vede k neudržitelnému závěru, a proto není možné jej přijmout.

Městský soud v Praze dovodil, že ustanovení § 81 a § 82 zákona o zaměstnanosti na sebe bezprostředně navazují, a proto zákazu v § 81 odst. 3 citovaného předpisu přiznal přesah i mimo tento paragraf. Přestože při aplikaci práva je soud podle čl. 95 odst. 1 Ústavy vázán toliko zákonem a mezinárodní smlouvou, pro výklad právních předpisů je možné vzít v úvahu i prameny nezákonné povahy, pokud poskytnou vodítko ke správné interpretaci. Legislativní pravidla vlády, schválená usnesením vlády ze dne 19. 3. 1998, č. 188, ve znění pozdějších úprav, vymezují obecná pravidla pro vytváření právních předpisů. V čl. 39 odst. 2 věty první vymezují požadavky na obsah paragrafu: „*Paragraf, u ústavního zákona článek, má obsahovat ustanovení, která se týkají pouze téže věci.*“ Přestože Nejvyšší správní soud připouští, že toto pravidlo není často dodržováno, je možné ho přijmout za východisko pro posouzení obsahu normy systematickým výkladem. Jazykový a logický výklad svědčí při interpretaci ustanovení § 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti opačnému právnímu závěru, než který si učinil Městský soud v Praze. Systematický výklad tento výsledek pouze potvrzuje, když jeho užití vede ke stejné odpovědi. Ustanovení § 81 a § 82 zákona o zaměstnanosti upravují dvě odlišné záležitosti, u nichž není přípustné dovozovat širší propojení nad rámec vzájemných odkazů. Pokud by měly být organizační slož-

ky státu zcela vyloučeny z možnosti odvést povinný podíl finančními prostředky, bylo by ustanovení § 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti, podle systematiky formulování právních norem, v samostatném paragrafu.

Stejnému výsledku nasvědčuje i výklad *e ratione legis*. Pokud zákon o zaměstnanosti dopadá na všechny zaměstnavatele, včetně organizačních složek státu, je účelné, aby se organizační složky státu primárně podílely na zaměstnávání osob zdravotně znevýhodněných způsobu podle § 81 odst. 2 písm. a) nebo b) daného zákona. Přímé odvody finančních prostředků podle § 81 odst. 2 písm. c) zákona o zaměstnanosti nejsou účelnou variantou. Organizační složky státu hospodaří s prostředky přidělenými ze státního rozpočtu a finančními odvody by pouze snižovaly svůj rozpočet, čímž by se proti účelu zákona nepodílely na podpoře zaměstnanosti zdravotně znevýhodněných osob. Proto zákon o zaměstnanosti odňal organizačním složkám státu možnost volby přímého finančního odvodu do státního rozpočtu. Rozšířená interpretace ustanovení § 81 odst. 3 uvedeného zákona by vedla k závěru, že povinnost organizačních složek státu plnit povinný podíl by byla zcela dobrovolná. Dobrovolné zapojení organizačních složek státu ve srovnání s povinnou účastí soukromých zaměstnavatelů by bylo nepochybně nezamýšleným zvýhodněním státu v rozporu s jednotlivými ustanoveními i se smyslem zákona o zaměstnanosti jako celku. Navíc pokud zákonodárce stanoví právním předpisem všem zaměstnavatelům povinnost podporovat zaměstnanost osob zdravotně znevýhodněných, je právě stát, jako garant jejího dodržování, subjektem, který by ji měl příkladně plnit.

Jestliže novela zákona o zaměstnanosti č. 367/2011 Sb. umožnila organizačním složkám státu odvádět na základě svého rozhodnutí i povinný podíl podle § 81 odst. 2 písm. c) zákona o zaměstnanosti, je to jistě reakce na provoz těch organizačních složek státu, které z povahy své činnosti nejsou schopny zaměstnávat osoby zdravotně znevýhodněné nebo odebírat v patřičném množství výrobky a služby. Po zmíněné novele nemusí tyto organizační složky státu čekat na správní řízení a vynucené uložení odvodu povinného podílu, které je spojeno i s odpovědností za správní delikt, a mohou odvést povinný podíl dobrovolně v kombinaci jim vyhovující.

Pobyt cizinců.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 8. 2013, čj. 1 Ads 67/2013-42.

[20] Výklad na základě účelu zákona lze upřednostnit před výkladem jazykovým pouze za podmínky nejasnosti a nesrozumitelnosti právní normy, umožňující např. více interpretací, jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoli pochybnost [srov. stanovisko pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl.ÚS-st. 1/96 (ST 1/9 SbNU 471)]. V daném případě nelze mít ve vztahu k vyslání cizozemského zaměstnance za to, že

by zákon o zaměstnanosti byl nejasný nebo nesrozumitelný. Zbývá tedy zvážit, zda lze nezákonnost jednání žalobce dovodit z účelu zákona o zaměstnanosti.

Krajský soud argumentuje účelem zákona o zaměstnanosti, kterým je upřednostňování domácí pracovní síly před pracovní silou cizozemskou a snaha o snižování nezaměstnanosti občanů České republiky. Proti tomuto jistě legitimnímu účelu nicméně stojí neméně legitimní účel tkvící ve snižování byrokracie a administrativy zaměstnavatelů cizinců. Ten s prvním účelem může dle okolností stát v konfliktu. Z legislativní historie přijímání novely zákona o zaměstnanosti je patrné, že klíčovým cílem zákonodárce byla právě liberalizace zaměstnávání cizinců (viz dále). Doslovný výklad zákona je tak podporován jeho racionálně rekonstruovaným smyslem. Doslovný výklad nelze svévolně popírat argumentací domnělým účelem zákona.

[27] Nejvyšší správní soud v této souvislosti připomíná ustálenou judikaturu Ústavního soudu, podle níž „[p]řehodnocení interpretace ze strany správních úřadů nebo soudů za nezměněného stavu interpretovaných právních předpisů jistě není vyloučeno. Představuje však závažný zásah do právní jistoty a intenzitu tohoto zásahu je nutno posuzovat vždy ve světle individuální situace. Legitimita změny správní praxe závisí na otázce, do jaké míry mohl adresát normy rozumně počítat s tím, že se výklad dané normy změní, a to i za nezměněných právních předpisů. To platí zejména se zřetelem na ustálenost, jednotnost, dlouhodobost a určitost správní praxe, na význam daného výkladu práva pro adresáty právní normy i s ohledem na změnu právních předpisů s danou správní praxí souvisejících a na eventuální změnu relevantních společenských okolností, které mohou objektivně přispívat k poznání správného výkladu práva (a tedy k poznání práva v materiálním smyslu). V každém případě ovšem platí, že změna dlouhodobé správní praxe nebo soudně-správní judikatury – za nezměněného stavu právních předpisů – může nastat jen ze závažných a principiálních důvodů směřujících k dosažení určité právem chráněné hodnoty. V žádném případě se však nesmí dít svévolně“ [nález ze dne 15. 1. 2008 sp. zn. I. ÚS 629/06 (N 11/48 SbNU 111), *Sodexho* a na něj navazující nálezy v kauze francouzských zaměstnanců a jejich účasti na sociálním pojištění].

Pobyt cizinců.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2013, 1 As 90/2011-124.

[16] Transpozice úpravy zajištění za účelem vyhoštění dle čl. 15 a násl. návratové směrnice je v českém právu obsažena v § 124 a násl. zákona o pobytu cizinců. Důvody ukončení zajištění upravuje § 127 uvedeného zákona, jehož odst. 2 výslovně stanoví, že „[p]rohlášení o úmyslu požádat o mezinárodní ochranu v průběhu zajištění není důvodem pro ukončení zajištění“ (ve znění účinném do 30. 4. 2013 stanovil, že „podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany“ nebylo důvodem pro ukončení zajištění). Jak však plyne z rozsudku Soudního dvora ve věci *A.*, návratová směrnice se nevztahuje na státního příslušníka třetí země, který podal žádost o mezinárodní ochranu, a to v době od podání uvedené žádosti do přijetí rozhodnutí o této žádosti

v prvním stupni, či případně do rozhodnutí o opravném prostředku podaném proti uvedenému rozhodnutí. Podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany cizincem zajištěným v režimu návratové směrnice nicméně nemusí automaticky vést k ukončení jeho zajištění. Daná osoba může být za splnění určitých podmínek nově zajištěna, případně i ponechána ve stávajícím zajištění. Dle Soudního dvora je věcí vnitrostátního práva, aby stanovilo důvody, pro něž smí být takový žadatel nově zajištěn nebo ponechán v zajištění (musí se tak však dít „za plného respektování závazků vyplývajících z mezinárodního práva i z práva unijního“).

[17] Nyní je především úkolem českého zákonodárce, aby na výklad vyslovený Soudním dvorem ve věci *A.* reagoval přijetím nové zákonné úpravy. Do jisté míry se tak stalo již v předstihu, a to zákonem č. 103/2013 Sb., kterým s účinností od 1. 5. 2013 došlo (kromě jiného) k lepšímu provázání zajišťovacích institutů obsažených v zákoně o pobytu cizinců a v zákoně o azylu (tj. zajištění podle § 124 a násl. zákona o pobytu cizinců a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany setrvat v přijímacím středisku nebo v zařízení pro zajištění cizinců podle § 46a zákona o azylu). Pokud tak nyní cizinec, který je zajištěn podle zákona o pobytu cizinců, učiní prohlášení o mezinárodní ochraně v přijímacím středisku nebo v zařízení pro zajištění cizinců, rozhodne ministerstvo vnitra o jeho případné povinnosti setrvat v přijímacím středisku nebo v zařízení pro zajištění cizinců až do vycestování ve lhůtě 5 dnů (§ 46a odst. 2 zákona o azylu). Vydání takového rozhodnutí je zároveň důvodem k ukončení zajištění daného cizince v režimu zákona o pobytu cizinců [§ 127 odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců].

[18] K uvedené formě omezení osobní svobody žadatele o mezinárodní ochranu však může dojít pouze v případech, kdy buď nebyla spolehlivě zjištěna totožnost žadatele, nebo se žadatel prokazuje padělanými nebo pozměněnými doklady totožnosti, nebo je důvodné se domnívat, že by žadatel mohl představovat nebezpečí pro bezpečnost státu nebo veřejný pořádek. Zároveň takový postup nesmí být v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, a nelze jej užít vůči nezletilé osobě bez doprovodu, rodiči nebo rodině s nezletilými či zletilými zdravotně postiženými dětmi, osobě s vážným zdravotním postižením, těhotné ženě nebo osobě, která byla mučena, znásilněna nebo podrobena jiným vážným formám psychického, fyzického či sexuálního násilí (§ 46a odst. 1 zákona o azylu). Aplikace daného institutu je tedy možná ve výrazně užším okruhu případů, než zajištění podle zákona o pobytu cizinců.

Alena Hálková

Z LEGISLATIVY EVROPSKÉ UNIE¹⁾

Účelem této rubriky je podat přehled o vybraných významných právě připravovaných či již přijatých legislativních aktech Evropské unie, které mají z hlediska svého obsahu vazby na oblast správního práva nebo činnost správních orgánů a úřadů členských států nebo EU nebo jsou jinak významné co do předmětu úpravy. Cílem informací vztahujících se k jednotlivým návrhům či platným právním předpisům EU není detailní rozbor daného předpisu, ale spíše stručné upozornění na jeho nejdůležitější aspekty, jakými jsou cíle a působnost právní úpravy. V případě zájmu o hlubší studium daného předpisu je u názvu předpisu uveden též odkaz na číslo Úředního věstníku Evropské unie, ve kterém byl daný předpis publikován. Pokud jde o návrhy právních předpisů EU, lze jejich texty nalézt v databázi EU Pre-Lex.

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (Brusel I)

Nařízení Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 (Brusel I bis)

Cílem napsání tohoto příspěvku je podat ucelený přehled o možnostech, které legislativa EU nabízí pro uznání a vykonání soudních rozhodnutí v rámci Evropské unie. Nejprve se článek zabývá platným nařízením Brusel I, dle kterého lze postupovat v případě uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních.

V druhé části je pak předkládán přehled změn, které byly po dlouhých diskuzích ve výsledné podobě přijaty v novém nařízení Brusel I, jenž vstoupí v účinnost dne 10. 5. 2015.

Úvod

V rámci Evropských společenství založených s cílem vytvoření především ekonomické integrace vzniká po přijetí velkého množství harmonizačních opatření tzv. **jednotný vnitřní trh**, který představuje integrovaný prostor bez vnitřních hranic, ve kterém je zajištěn **volný pohyb osob, zboží, kapitálu a služeb**²⁾. Vytváření

---

¹⁾ V tomto čísle dochází k odklonu od zaměření a formátu této rubriky, jak ji dosud čtenáři našeho časopisu znali, k tématu je pojednáno formou článku, nikoliv tedy formou strukturované informace – pozn. redakce.

²⁾ Srov. TICHÝ, L., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ T. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 1005 s. ISBN 978-807-4003-332. s. 401.

jednotného vnitřního trhu s sebou mimo jiné přineslo také značný nárůst počtu vztahů s významným mezinárodním prvkem, které vyžadovaly pevně stanovená pravidla uznávaná napříč členskými státy, a tím i potřebu upravit soukromoprávní oblast na komunitární úrovni, neboť ta byla podřízena především právu jednotlivých členských států. Podstatné rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžovala řádné fungování vnitřního trhu. Z uvedených důvodů tak bylo nutné přijmout ustanovení, která umožní **unifikovat** pravidla pro určení rozhodného práva (tzv. kolizní normy), pro stanovení mezinárodní pravomoci soudů v občanských a obchodních věcech, pro rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí přijatých v členských státech a následně upravit také otázky v oblasti dokazování a doručování tzv. právní pomoci. V souladu s teoretickým rámcem lze výše uvedené normy, vyjma norem upravujících určení rozhodného práva souhrnně, označit za normy, Evropského práva civilního procesu. Spolu s právními předpisy upravujícími kolizní normy tvoří shora uvedení normy tzv. evropský justiční prostor.³⁾

Právní úpravu otázek týkajících se **evropského justičního prostoru** resp. spolupráce v civilních justičních otázkách bylo možné na komunitární úrovni prosadit nejprve jen s odkazem na čl. 220⁴⁾ Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství.⁵⁾ K přijetí těchto pravidel bylo potřeba souhlasu všech členských států, pro které měla daná právní úprava platit, neboť pravidla byla přijímána formou mezinárodních smluv. S odkazem na uvedený článek pak byla podepsána např. Úmluva o příslušnosti soudů a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních tzv. **Bruselská úmluva**⁶⁾, která vstoupila v platnost roku 1973.⁷⁾ Vzhledem ke skutečnosti, že jednotná soudní soustava Evropských společenství byla zcela nereálnou myšlenkou a že rozhodnutí jednotlivých členských soudů mají teritoriálně omezené účinky, představovala Bruselská úmluva významný dokument především z toho důvodu, že stanovila pravidla nejen pro určení mezinárodní pravomoci soudů člen-

---

³⁾ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 568 s. ISBN 978-80-7380-437-4, s. 496.

⁴⁾ „Členské státy zahájí mezi sebou v případě potřeby jednání s cílem zajistit ve prospěch svých státních příslušníků: ochranu osob a požívání a ochranu práv za týchž podmínek, které každý stát stanoví pro své vlastní státní příslušníky, zamezení dvojího zdanění uvnitř Společenství, vzájemné uznávání společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce, zachování jejich právní subjektivity v případě přenesení sídla z jedné země do druhé a možnost sloučení či splynutí společností, které se řídí právem různých členských států, zjednodušení formalit, jimž podléhá vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů.“

⁵⁾ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁶⁾ Bruselská úmluva o pravomoci soudů a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁷⁾ Srov. ROZEHNALOVÁ, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. *Právní fórum* č. 2/2005, Praha: ASPI, a. s., s. 41-45. ISSN 1214-7966.

ských států⁸⁾, ale i pravidel **uznání a výkonu rozhodnutí v rámci Evropského společenství**⁹⁾.

Významným dokumentem, jenž vstoupil v platnost dne 1. 11. 1993, se pak stala **Smlouva o Evropské unii**¹⁰⁾ tzv. Maastrichtská smlouva, která začlenila **spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí** do třetího pilíře v rámci pilířové struktury EU. Nadále se však jednalo o spolupráci mezivládní, kdy tato opatření upravující tuto spolupráci byla vydávána ve formě aktů mezinárodního práva veřejného, tzn., že byla přijímána cestou mezinárodních smluv.¹¹⁾

V tomto smyslu se pak pokrokovou stala **Amsterodamská smlouva**¹²⁾, jež vstoupila v platnost roku 1997, neboť převedla spolupráci v civilních věcech do prvního tzv. komunitárního pilíře, čímž umožnila upravovat nadále otázky týkající se této oblasti pomocí aktů sekundárního práva, které mají bezprostřední právní účinky v členských státech. Celý postup přijímání právních aktů upravující oblast spolupráce v civilních věcech se tak významným způsobem ulehčil a časově urychlil.¹³⁾ Po přijetí Amsterodamské smlouvy vzniká na základě čl. 293 Smlouvy o založení Evropského společenství (článek byl následně zrušen Lisabonskou smlouvou) velké množství nařízení i směrnic upravující oblast evropského justičního prostoru. Pro nás jsou významné především nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „**nařízení Brusel I**“)¹⁴⁾ a nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „**nařízení Brusel II bis**“)¹⁵⁾

---

⁸⁾ Stejně jako nařízení Brusel I tak i nové nařízení Brusel I používají pojem místo pojmu mezinárodní pravomoc mezinárodní příslušnost, který je dle mého názoru výrazem nepřesným, avšak v tomto směru se právní názory na tuto problematiku různí viz např. SIMON, P., ŠUK, P. Upravuje nařízení Brusel I soudní pravomoc nebo příslušnost? Procesní důsledky odpovědi na tuto otázku. *Právní fórum* č. 2/2008, s. 54–58. nebo pak ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5, s. 202-203.

⁹⁾ K tomuto pro doplnění PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 441 s. ISBN 978-80-7400-034-8, s. 126.

¹⁰⁾ Treaty on European union (92/C 191/01). In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

¹¹⁾ Srov. ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. nezměněné vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 410 s. ISBN 802104053X, s. 12.

¹²⁾ Treaty of Amsterdam (97/C 340/01) amending the Treaty on European union, the Treaties establishing the European communities and certain related acts. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

¹³⁾ Srov. TICHÝ, L., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ T. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 1005 s. ISBN 978-807-4003-332, s. 27.

¹⁴⁾ In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

¹⁵⁾ In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

Historický exkurz o vývoji Evropského justičního prostoru je třeba v závěru doplnit o tzv. **Lisabonskou smlouvu**¹⁶⁾, která vstoupila v platnost dne 1. 12. 2009 a která mj. zrušila pilířovou strukturu EU. Po jejím přijetí jsou předpisy sekundárního práva EU upravující otázky týkající se evropského justičního prostoru přijímány nově Evropským parlamentem a Radou řádným legislativním postupem, a to na základě čl. 81 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).¹⁷⁾

K obsahu nařízení

Nařízení Brusel I, jenž vychází právě z dříve přijaté Bruselské úmluvy¹⁸⁾ a které vstoupilo v platnost dne 1. 3. 2002¹⁹⁾, platí **pro Českou republiku** od jejího vstupu do EU tj. od 1. 5. 2004. K tomuto je nutné připomenout, že **časová působnost** nařízení Brusel I je omezena, a to z toho důvodu, že dne 10. 1. 2015 bude zcela nahrazeno²⁰⁾ novým nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nové nařízení Brusel I“ nebo „nařízení Brusel I bis“)²¹⁾. Nařízení Brusel I bis je výsledkem postupu stanoveného v bodu 28 preambule nařízení Brusel I, dle kterého měla Komise nejpozději pět let po vstupu nařízení Brusel I v platnost podat zprávu o uplatňování nařízení Brusel I a v případě potřeby předložit také návrh na jeho změnu. Dne 21. 4. 2009 byla tak Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému a sociálnímu výboru předložena nejen zpráva o uplatňování, ale i Zelená kniha o výkonu a uznávání soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, jež představovala prvotní návrhy na změny, kterými mělo nařízení Brusel I projít.

Vraťme se zpět k platnému nařízení Brusel I. Co se **územní působnosti** týká, aplikuje se Brusel I na území všech členských států vč. Velké Británie, Irsko a Dánska, pro které jsou stanoveny zvláštní podmínky, neboť nejsou vázány Hlavou IV Smlouvy o založení Evropského společenství pod názvem Společná vízová, azylová a imigrační politika (dnes Hlava V, kapitola 3 Smlouvy o fungování EU), která byla zařazena do této smlouvy prostřednictvím Amsterodamské smlouvy. **Velká Británie a Irsko** přistupují k aktům

---

¹⁶⁾ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (2007/C 306/01). In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

¹⁷⁾ ZAHRAVNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 568 s. ISBN 978-80-7380-437-4. S. 496.

¹⁸⁾ Dle čl. 68 odst. 1 nařízení Brusel I nahrazuje nařízení Brusel I Bruselskou úmluvu.

¹⁹⁾ Nařízení Brusel I platilo pro původních 15 členských států EU (Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Velká Británie a Švédsko).

²⁰⁾ Viz čl. 66 nového nařízení Brusel I (s výjimkou čl. 75 a 76 nařízení Brusel I bis, které se použijí od 10. 1. 2014).

²¹⁾ In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

sekundárního práva spadajících do této oblasti prohlášením o přistoupení tzv. OPT – IN²²⁾, takou možnost však nemá **Dánsko**, se kterým musejí být uzavírány paralelní smlouvy²³⁾.

Podobně jako nařízení Brusel I tak i nové nařízení Brusel I se uplatní dle čl. 1 odst. 1 pouze **ve věcech občanských a obchodních**, a to bez ohledu na to, o jaký soud se jedná²⁴⁾. V případě interpretace pojmu „věci občanské a obchodní“, kterou se v minulosti Evropský soudní dvůr²⁵⁾ ve spojení s Bruselskou úmluvou²⁶⁾ mnohokrát zabýval, odkazují např. na **rozhodnutí ESD** ze dne 14. 10. 1976 ve věci C-29/76 LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG proti Eurocontrol nebo na rozhodnutí ESD ze dne 16. 12. 1980 ve věci Nizozemský stát v. Reinhold Rüffer, sp. zn. C-81479.²⁷⁾ Ustanovení čl. 1 odst. 2 pak negativním výčtem stanoví, na jaké skutečnosti se (nové) nařízení Brusel I nevztahuje, např. sociální zabezpečení, insolvenční řízení, otázky týkající se osobního stavu a způsobilosti fyzické osoby k právům a právním úkonům aj., dále jsou vyloučeny z rozsahu působnosti (nového) nařízení Brusel I majetkové vztahy mezi manželi i otázky týkající se výživného, neboť tyto jsou upraveny *lex specialis*, a to nařízením Brusel II bis.

Nařízení Brusel I stejně jako nové nařízení Brusel I upravují dvě stěžejní oblasti Evropského justičního prostoru, tou první je určení mezinárodní pravomoci soudů členských států²⁸⁾ a druhou oblast pak představuje uznání a výkon **rozhodnutí²⁹⁾, veřejné listiny³⁰⁾ a vykonatelného soudního smíru³¹⁾**

---

²²⁾ Bod 20 preambule nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

²³⁾ Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Úř. věst. L 299, 16. 11. 2005, s. 62-70.

²⁴⁾ V tomto případě nehraje roli, zda spor se rozhoduje před trestním či správním soudem, avšak musí být splněny podmínky pro aplikaci nařízení Brusel I.

²⁵⁾ Dnes Soudní dvůr Evropské unie.

²⁶⁾ Pozn. text nařízení Brusel I je až na drobné výjimky zcela totožný s Bruselskou úmluvou, z tohoto důvodu je judikatura k Bruselské úmluvě použitelná i v případě nařízení Brusel I.

²⁷⁾ PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 441 s. ISBN 978-80-7400-034-8, s. 128.

²⁸⁾ Nařízení Brusel I upravuje následující typy určení mezinárodní pravomoci, a to pravomoc obecná, alternativní I, alternativní II, speciální, dále pak prorogaci a výlučnou pravomoc.

²⁹⁾ Rozhodnutím se dle čl. 32 nařízení Brusel I (čl. 2 písm. a nového nařízení Brusel I) rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem.

³⁰⁾ Veřejnou listinou se dle čl. 2 písm. c) nového nařízení Brusel I rozumí písemnost, která byla formálně vyhotovena nebo registrována jako veřejná listina v členském státě původu a jejíž pravost se vztahuje na podpis i obsah listiny a byla ověřena orgánem veřejné moci nebo jiným orgánem k tomu zmocněným.

³¹⁾ Soudním smírem se pak dle čl. 2 písm. b) nového nařízení Brusel I rozumí smír, který

v jiném členském státu než bylo vydáno. Rozhodnutí, veřejná listina či soudní smír jsou jako takové projevem státní suverenity státu, který je vydal, tzn. nikoliv státu výkonu, a mají bez dalšího právní účinky pouze na území státu, ve kterém byly vydány. Je proto nutné podstoupit ve státu výkonu určité právní kroky stanovené v (novém) nařízení Brusel I, na základě kterých se stane rozhodnutí, veřejná listina či soudní smír vykonatelný na území jiného členského státu. Právní kroky, jež musí být podstoupeny, jsou upraveny nejen mezinárodními smlouvami, vnitrostátními předpisy, ale i právními předpisy vydávanými orgány EU.

V případě uznání a výkonu je podstatné, že státem původu i státem výkonu jsou členské státy EU, neboť pouze v uvedeném případě, je možné aplikovat ustanovení nařízení Brusel I. Stejně pravidlo přetrvává i v případě nařízení Brusel I bis. K tomuto je nutné dodat, že právní úprava veřejných listin a soudních smírů obsažená v nařízení Brusel I je odlišná od úpravy uznání a výkonu soudních rozhodnutí, neboť o veřejných listinách a soudních smírech nelze vést samostatné řízení o uznání, jak je tomu u rozhodnutí. Nesplnění stanovených předpokladů pro uznání veřejné listiny či soudního smíru lze tak namítat pouze v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti (dále také „rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti“ nebo jen „prohlášení vykonatelnosti“).

V této souvislosti je však třeba upozornit, že s novým nařízením Brusel I dojde v oblasti uznání a výkonu rozhodnutí, veřejných listin a soudních smírů k podstatným změnám a ke zjednodušení celého procesu jejich uznání a výkonu. Současnou koncepci uznání a výkonu rozhodnutí, upravenou v člancích 32 až 52 nařízení Brusel I, lze rozdělit do **tří fází**:

- 1. uznání rozhodnutí;**
- 2. řízení o prohlášení vykonatelnosti a**
- 3. následný výkon rozhodnutí** na území jiného členského státu, přičemž v rámci každé z nich je možné vést samostatné řízení.

Výsledkem **řízení o uznání dle čl. 33 až 37 nařízení Brusel I** je skutečnost, že rozhodnutí vydanému v jednom členském státě jsou přiznány v jiném členském státě tytéž účinky jako rozhodnutí tuzemskému³²⁾. Dle zásady rozšíření účinků však nelze přiznat rozhodnutí jiné právní účinky, než by mělo ve státě vydání. V rámci řízení o vykonatelnost dojde k ověření splnění stanovených náležitostí a rozhodnutí získá způsobilost být vynuceno proti povinnému subjektu. Třetí

---

schválil soud členského státu nebo který byl uzavřen před soudem členského státu v průběhu řízení.

³²⁾ Srov. KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, ISBN9788072392315, s. 410.

a poslední fází je pak výkon samotný, který „spočívá v přinucení osoby, které je cizím rozhodnutím uložena určitá povinnost, k splnění této povinnosti, jestliže ji na základě rozhodnutí sama nesplnila.“³³⁾

V evropském justičním prostoru platí **zásada automatického uznání rozhodnutí** vydaných v členských státech EU³⁴⁾, jedná se o tzv. volný pohyb soudních rozhodnutí v EU, kdy rozhodnutí nesmí být přezkoumáváno ve věci samé, neboť soud ve státě, ve kterém má být rozhodnutí vykonáno, je vázán skutkovým zjištěním a právním posouzením soudu, který rozhodnutí vydal.³⁵⁾ Splnění podmínek pro uznání však není *ex officio* zkoumáno, neboť řízení o uznání není obligatorní částí procesu uznání a výkonu rozhodnutí. Dle jednotlivých ustanovení nařízení Brusel I lze **podmínky pro uznání** posuzovat:

1. v samostatném řízení vedeném na návrh dle čl. 33 odst. 2 nařízení Brusel I;
2. v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti dle čl. 33 odst. 2 nařízení Brusel I; nebo
3. dle čl. 33 odst. 3 nařízení Brusel I jako předběžnou otázku v rámci jiného řízení.

Rozhodnutí nesmí³⁶⁾ být v jiném členském státě uznáno z **důvodů taxativně uvedených** v člancích 34 a 35 nařízení Brusel I, kterými jsou:

1. **rozpor s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá;**
2. **nedoručení návrhu na zahájení řízení či jiné rovnocenné písemnosti v dostatečném časovém předstihu, bylo-li rozhodnuto v nepřítomnosti žalovaného v případě, že žalovaný využil opravný prostředek proti rozhodnutí;**
3. **zásada *res iudicata* tzn. neslučitelnosti rozhodnutí s dřívějším rozhodnutím a**
4. **posledním důvodem je pak rozpor s ustanoveními obsaženými v nařízení Brusel I, která upravují výlučnou mezinárodní pravomoc a mezinárodní pravomoc ve věcech pojištění a spotřebitelských smluv.**

Splňuje-li rozhodnutí formální náležitosti, je v rámci **řízení o vykonatelnosti** prohlášeno za vykonatelné, čímž je splněna podmínka pro výkon rozhodnutí v jiném členském státě, než ve kterém bylo rozhodnutí vydáno. **Návrh na prohlášení vykonatelnosti** se dle čl. 39 nařízení Brusel I podává u příslušného orgánu uvedeného v seznamu v příloze II nařízení Brusel I s tím, že místní příslušnost se určí dle místa bydliště povinného nebo dle místa výkonu. V případě České republiky je pak příslušným orgánem **okresní soud či soudní exekutor**. K návrhu na prohlášení vykonatelnosti se dle čl. 40 odst. 3 ve spojení s čl. 53 nařízení Brusel I připojí:

---

³³⁾ Tamtéž.

³⁴⁾ Dle čl. 33 odst. 1 nařízení Brusel I.

³⁵⁾ Čl. 36 nařízení Brusel I.

³⁶⁾ Existuje-li důvod pro odepření uznání rozhodnutí, je soudce povinen takové rozhodnutí odmítnout.

1. jedno vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky pro uznání jeho pravosti;
2. a osvědčení ve formulářové podobě vydané ve státě vydání rozhodnutí³⁷⁾, které osvědčuje, že rozhodnutí je vykonatelné ve státě vydání.³⁸⁾

Na požádání příslušného orgánu je třeba předložit **překlad těchto písemností**, který musí být ověřen osobou k tomu oprávněnou v některém členském státě. V celém řízení o vykonatelnost postupují příslušné orgány dle *legis fori* tj. dle procesního práva státu, ve kterém je řízení vedeno, stejným právem se pak řídí i postup při podání návrhu na prohlášení vykonatelnosti³⁹⁾, přičemž platí, že v řízení nemůže být vybírán žádný poplatek stanovený dle hodnoty předmětu sporu⁴⁰⁾. Výsledkem řízení je pak rozhodnutí⁴¹⁾ o návrhu na prohlášení vykonatelnosti vydané státem výkonu, které konstatuje, že jsou formální náležitosti stanovené nařízením Brusel I splněny, přičemž platí, že prohlášení vykonatelnosti se doručí povinnému spolu s rozhodnutím, pokud ještě nebylo doručeno. Proti **rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti** může kterákoli strana tj. pouze oprávněný či povinný podat ve lhůtě jednoho měsíce od jeho doručení **opravný prostředek**⁴²⁾ u orgánu uvedeného v příloze III nařízení Brusel I⁴³⁾. Má-li povinný bydliště v jiném členském státě než, ve kterém bylo prohlášení vykonatelnosti vydáno, pak platí, že počíná dnem jeho doručení povinnému běžet zvláštní dvouměsíční lhůta k podání opravného prostředku, přičemž je stanoveno, že prodloužení této lhůty z důvodu vzdálenosti je vyloučeno.⁴⁴⁾ Na tomto místě je nutné připomenout, že v rámci řízení o opravném prostředku vedeném dle předpisů upravující sporná řízení⁴⁵⁾, lze namítat také nedodržení podmínek pro uznání rozhodnutí tj. existenci důvodů pro odepření uznání uvedených v čl. 34 a 35 nařízení Brusel I. V případě, že některý z uvedených důvodů skutečně existoval, odvolací soud prvoinstanční rozhodnutí zruší a návrh na prohlášení vykonatelnosti zamítne. Proti rozhodnutí vydanému o opravném prostředku

---

³⁷⁾ Znění osvědčení o soudních rozhodnutích je uvedeno v příloze V nařízení Brusel I.

³⁸⁾ Dle čl. 55 odst. 1 nařízení Brusel I platí, že není-li předloženo toto osvědčení, může příslušný orgán určit lhůtu pro jeho předložení, přijmout rovnocennou písemnost nebo, pokud nepovažuje za potřebné další objasnění, jeho předložení prominout.

³⁹⁾ Pozn. česká právní úprava je obsažena v zákoně č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů (platný jen do 31. 12. 2013), dále pak v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů nebo také v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁴⁰⁾ Čl. 52 nařízení Brusel I.

⁴¹⁾ Pozn. označení rozhodnutí může být odlišné, neboť je nutné zohlednit právní řády jednotlivých členských států.

⁴²⁾ Čl. 43 nařízení Brusel I.

⁴³⁾ V České republice se podává opravný prostředek dle čl. 43 odst. 2 nařízení Brusel I u odvolacího soudu prostřednictvím okresního soudu.

⁴⁴⁾ Čl. 43 odst. 5 nařízení Brusel I.

⁴⁵⁾ Čl. 43 odst. 3 nařízení Brusel I.

je možné podat opravný prostředek, avšak jen takový, který je uveden v příloze IV nařízení Brusel I⁴⁶⁾.

Poslední fází je samotný **výkon cizího rozhodnutí** tj. rozhodnutí, jehož výkon má být uskutečněn ve státě, ve kterém nebylo vydáno. Cizí rozhodnutí může být ve státě výkonu vykonáno, je-li vykonatelné ve státě původu, bylo-li prohlášeno za vykonatelné, a pokud nebyly namítnuty/neexistují-li důvody pro neuznání rozhodnutí. K **návrhu na výkon** se dle čl. 40 nařízení Brusel I připojí tytéž dokumenty určené ve společných ustanoveních konkrétně v čl. 53 nařízení Brusel I, které jsou požadovány i v případě, kdy strana žádá o uznání rozhodnutí nebo o prohlášení vykonatelnosti. Dále platí, že navrhovatel musí uvést **adresu pro doručování** v obvodě soudu, u kterého návrh podává. Jestliže však právo státu, uvedení takové adresy nevyžaduje, ustanoví navrhovatel zástupce pro doručování. **Samotná právní úprava** postupu při výkonu rozhodnutí je zcela ponechána dle čl. 40 nařízení Brusel I **právním řádům jednotlivých členských zemí**.⁴⁷⁾ Podle české právní úpravy⁴⁸⁾ může být návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce dle občanského soudního řádu podán samostatně nebo současně s návrhem na prohlášení vykonatelnosti.⁴⁹⁾

Jak již bylo výše uvedeno, **nové nařízení Brusel I neboli nařízení Brusel I bis**, které vstoupilo v platnost dne 20. 12. 2012 a nabude účinnosti s výjimkou čl. 75 a 76 dne 10. 1. 2015, obsahuje úpravu výkonu a uznání soudních rozhodnutí v čl. 36 a násl. Podstatnou změnou, kterou nové nařízení zavádí, je skutečnost, že veškerá rozhodnutí vydaná v některém členském státě, která jsou v tomto členském státě vykonatelná, jsou vykonatelná v jiném členském státě, **aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti**. Řízení o prohlášení vykonatelnosti jako takové bylo hodnoceno jako jedna z překážek volného pohybu rozhodnutí, která zvyšovala časovou náročnost a finanční nákladnost přeshraničních sporů ve fázi uznání a výkonu rozhodnutí. Jeho zrušením by se tak mělo zavést zrychlené, zjednodušené a méně nákladné řízení, což by v konečném důsledku mělo vést k prohloubení spolupráce na vnitřním trhu.⁵⁰⁾ V důsledku toho by mělo být

---

⁴⁶⁾ Pozn. ve většině členských států existuje pouze jeden opravný prostředek, kterým je možné podat proti rozhodnutí vydanému o opravném prostředku (např. v Belgii, Řecku, Španělsku, Francii, Itálii, Lucembursku a Nizozemsku se jedná o kasační stížnost), zatímco v rámci české právní úpravy je tímto opravným prostředkem dovolání nebo žaloba pro zmatečnost.

⁴⁷⁾ V české právní úpravě se jedná o zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸⁾ Na základě § 68c zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013]. (úprava platná jen do 31. 12. 2013).

⁴⁹⁾ Soud pak rozhoduje jediným usnesením o obou návrzích samostatnými výroky, které musí být odůvodněny.

⁵⁰⁾ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní*

rozhodnutí vydané soudy členského státu považováno dle bodu 26 preambule nařízení Brusel I bis za rozhodnutí vydané v dožádaném členském státě.

Dle bodu 27 preambule nařízení Brusel I bis platí, že pro účely **volného pohybu rozhodnutí** by rozhodnutí vydané v členském státě mělo být uznáno a vykonáno v jiném členském státě, i když je vydáno proti osobě, jež nemá bydliště v některém členském státě. Dále pak platí, že pokud je v rozhodnutí obsaženo opatření či příkaz, jež není známé v právu dožádaného členského státu, toto opatření nebo příkaz se v největší možné míře upraví na ekvivalent v rámci práva tohoto členského státu, se kterým jsou spojeny rovnocenné účinky a který sleduje obdobný účel a zájem. Členský stát určí, kdo a jakým způsobem tuto úpravu provede.

Uznávání rozhodnutí je nově upraveno čl. 36 nařízení Brusel I bis, které stanoví automatické uznávání bez zvláštního řízení, stejně jak tomu bylo i podle čl. 33 nařízení Brusel I. Strana, která se hodlá v některém členském státě dovolávat rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, musí dle čl. 37 nařízení Brusel I bis předložit stejně jako dle současné právní úpravy:

1. vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro ověření jeho pravosti, a
2. osvědčení ve formulářové podobě uvedené v příloze I nařízení Brusel I bis.

V případě potřeby může orgán, u nějž se strana dovolává rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, požádat o předložení překladu nebo přepisu obsahu osvědčení, příp. požádat přímo o překlad rozhodnutí. Na rozdíl od současné úpravy zakotvené v čl. 17 nařízení Brusel I, umožní nařízení Brusel I bis v čl. 38 soudu nebo orgánu, u nějž se strana dovolává rozhodnutí vydaného v jiném členském státě EU, řízení zčásti nebo zcela přerušit, nejen z toho důvodu, že proti rozhodnutí byl ve státě původu podán opravný prostředek, ale **nově také v případě**, kdy je podán návrh na vydání rozhodnutí o neexistenci důvodů pro odepření uznání nebo rozhodnutí o odepření uznání. Nařízení Brusel I bis nově také stanoví, že uznání rozhodnutí se odepře pouze na návrh strany⁵¹⁾, avšak jen **z důvodů taxativně stanovených** v čl. 45 nařízení Brusel I bis. Důvody pro odepření uznání zůstaly až na drobné odchylky stejné, novým důvodem se stal rozpor s ustanoveními upravujícími **mezinárodní pravomoc** resp. příslušnost **pro individuální pracovní smlouvy**⁵²⁾.

Výkon rozhodnutí bude, jak již bylo výše řečeno, dle nového nařízení

---

právo soukromé Evropské unie (nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer, 2013. S. 322.

⁵¹⁾ Srov. čl. 34 nařízení Brusel I, který stanoví, že „Rozhodnutí se neuzná....“

⁵²⁾ Viz kapitola II oddíl 5 nařízení Brusel I bis.

Brusel I bis automaticky bez nutnosti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti. Řízení o výkonu rozhodnutí se bude nadále řídit dle čl. 41 nového nařízení Brusel I bis právním řádem členského státu, v němž má být cizí rozhodnutí vykonáno, přičemž platí, že podle tohoto práva se budou posuzovat také důvody pro odepření a odložení výkonu, pokud budou slučitelné s důvody pro odepření uznání.⁵³⁾ Na základě těchto důvodů se výkon rozhodnutí na návrh osoby, vůči níž je výkon navrhován, odepře. Nařízení Brusel I bis nově upraví, že strana, která žádá o výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, nemusí mít v dožádaném členském státě ani **adresu pro doručování ani pověřeného zástupce**⁵⁴⁾. Stejně jako v případě uznání i pro výkon rozhodnutí stanoví nařízení Brusel I bis navrhovateli povinnost předložit dokumenty určené v čl. 42, jedná se o vyhotovení rozhodnutí a osvědčení, které stanoví, že rozhodnutí je vykonatelné, a které obsahuje výtah rozhodnutí a případně příslušné informace o nahrazovaných nákladech řízení a výpočet úroků. Nařízení Brusel I bis nově v čl. 43 obsahuje **pravidla pro doručování osobě, vůči níž je navrhován výkon**, stejně tak i pravidla pro **překlad** rozhodnutí za účelem napadení výkonu. Článek 44 nařízení Brusel I bis pak stanoví, že v případě, kdy je podán **návrh na odepření výkonu**, může soud v dožádaném členském státě na návrh osoby, vůči níž je výkon navrhován:

1. omezit řízení o výkonu rozhodnutí na zajišťovací opatření;
2. podmínit výkon rozhodnutí složením jistoty, kterou sám stanoví; anebo
3. přerušit zčásti nebo v celém rozsahu řízení o výkonu.

Platí, že příslušný orgán v dožádaném členském státě na návrh osoby, vůči níž je výkon navrhován, přeruší řízení o výkonu, je-li vykonatelnost rozhodnutí odložena v členském státě původu. Proti rozhodnutí o návrhu na odepření výkonu může kterákoli strana podat **opravný prostředek**, stejně tak lze opravným prostředkem napadnout i samotné rozhodnutí o opravném prostředku, avšak pouze tehdy, pokud byl tento další opravný prostředek Komisi daným členským státem oznámen.

Krátce také k nové úpravě týkající se uznání a výkonu veřejných listin a soudních smírů. Veřejné listiny a soudní smíry jsou dle nařízení Brusel I bis vykonatelné, stejně jako soudní rozhodnutí bez potřeby prohlášení vykonatelnosti. Výkon veřejné listiny či soudního smíru může být nově odepřen, pouze pokud je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem v dožádaném členském státě. Na veřejné listiny a soudní smíry se odpovídajícím způsobem použijí dle čl. 58 nařízení Brusel I bis ustanovení upravující výkon, odepření výkonu a společná ustanovení obsažená v kapitole věnující se uznávání a výkonu. Stejně jako v případě rozhodnutí

---

⁵³⁾ Důvody pro odepření výkonu rozhodnutí jsou shodné s důvody pro odepření uznání.

⁵⁴⁾ V případě pověřeného zástupce však uvedené platí jen v případě, že neexistuje povinnost mít takového zástupce bez ohledu na státní příslušnost nebo bydliště stran.

i o veřejné listině či soudním smíru vydá na žádost kterékoli dotčené strany příslušný orgán nebo soud členského státu původu osvědčení za použití formuláře, který je uveden v příloze nařízení Brusel I bis. Osvědčení pak obsahuje souhrn vykonatelných závazků uvedených ve veřejné listině nebo shrnutí dohody stran uvedené v soudním smíru.

V této části je také nutné upozornit na působnost nařízení Brusel I bis na území Irska, Velké Británie a Dánska. V souladu s čl. 3 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o EU a ke Smlouvě o fungování EU, oznámily Spojené království a Irsko své přání účastnit se přijímání a používání tohoto nařízení.⁵⁵⁾ Podle čl. 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o EU a ke Smlouvě o fungování EU, se Dánsko neúčastní přijímání tohoto nařízení, a toto nařízení pro ně není závazné ani použitelné⁵⁶⁾, pro Dánsko tak nadále platí nařízení Brusel I.

V předchozím textu byl učiněn krátký historický exkurz a nastíněna problematika týkající se nařízení Brusel I vč. nové úpravy nařízení Brusel I bis účinné ode dne 10. 1. 2015. Dále navážeme na zmíněný text a budeme se věnovat právním předpisům představujícím alternativu k nařízení Brusel I příp. Brusel I bis, následně je pak představeno nové nařízení o dědictví, které se použije na dědictví osob, které zemřely kdykoliv po datu 17. 8. 2015.

Další možnosti uznání a výkonu rozhodnutí

V předchozím textu jsme se seznámili s nařízením Rady (ES) č. 44/2001, o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“) a nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nové nařízení Brusel I“ nebo „nařízení Brusel I bis“). Na úrovni Evropské unie existují i **další způsoby, jak usilovat o výkon rozhodnutí**, soudního smíru nebo veřejné listiny v jiném členském státě EU. Kromě výše uvedeného nařízení Brusel I potažmo Brusel I bis upravují uznání a výkon ve věcech občanských a obchodních také:

1. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kte-

---

⁵⁵⁾ Stanoveno v bodu 40 preambule nařízení Brusel I bis.

⁵⁶⁾ Dle bodu 41 preambule nařízení Brusel I bis.

- rým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (dále jen „nařízení o evropském exekučním titulu“ nebo jen „nařízení o EET“);
2. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. 12. 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (dále jen „nařízení o evropském platebním rozkazu“ nebo jen „nařízení o EPR“) a
  3. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. 7. 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích (dále jen „nařízení o drobných nárocích“ nebo jen „nařízení o DN“).

Ad 1. V případě **nařízení o evropském exekučním titulu** je nutné upozornit, že ačkoliv věcná působnost nařízení Brusel I zahrnuje také otázky, jež jsou upraveny nařízením o evropském exekučním titulu, nejedná se v případě nařízení Brusel I a nařízení o evropském exekučním titulu o vztah speciality a subsidiarity, tzn. že zde neplatí zásada *lex specialis derogat legi generali*. Právě naopak, je zde **možnost volby mezi oběma způsoby** uznání a výkonu rozhodnutí. Nařízení o evropském exekučním titulu přímo v preambuli stanoví, že žádost o potvrzení evropského exekučního titulu by měla být nepovinná s tím, že věřitel si místo toho může zvolit systém uznávání a výkonu v souladu s nařízením Brusel I nebo jinými nástroji EU.⁵⁷⁾ V tomto bodě je však nutné upozornit na skutečnost, že na rozdíl od nařízení Brusel I, není v případě nařízení o EET podmínkou přítomnost **mezinárodního prvku** v předmětném právním vztahu. Co se působnosti nařízení o EET týká, použije se pro „rozhodnutí vydaná, soudní smíry schválené nebo uzavřené a úřední listiny vyhotovené či registrované po 21. 1. 2005, a to ve všech členských státech včetně Velké Británie a Irska s výjimkou Dánska.“⁵⁸⁾ Evropský exekuční titul představuje potvrzení rozhodnutí⁵⁹⁾, soudního smíru nebo úřední listiny⁶⁰⁾, které umožňuje jejich volný pohyb v Evropské unii, jedná se o tzv. evropský soudní pas pro rozhodnutí, soudní smíry a úřední listiny.⁶¹⁾

Pro potvrzení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu se použije vzorového **formuláře** vyhotoveného v příloze I nařízení o evropském exekučním titulu, a to ve stejném jazyce, ve kterém je vypracováno i rozhodnutí.⁶²⁾ Dle českých právních předpisů se potvrzení evropského exekučního titulu vydává na žádost

⁵⁷⁾ Viz. bod 20 preambule nařízení o evropském exekučním titulu.

⁵⁸⁾ PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 441 s. ISBN 978-80-7400-034-8, s. 344.

⁵⁹⁾ Rozhodnutím se dle nařízení o EET rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako usnesení, příkaz, rozhodnutí nebo příkaz k nařízení výkonu, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem.

⁶⁰⁾ Úřední listinou se dle čl. 4 odst. 3 nařízení o EET rozumí dokument, který byl formálně vyhotoven nebo registrován jako úřední listina a jehož ověření souvisí s podpisem a obsahem listiny a provedl je orgán veřejné moci či jiný orgán zmocněný pro tento účel členským státem původu, nebo ujednání o vyživovací povinnosti uzavřené se správními orgány nebo jimi ověřené.

⁶¹⁾ Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. *Praktický průvodce pro uplatňování Nařízení o evropském exekučním titulu*. In: <http://ec.europa.eu/civiljustice/>.

⁶²⁾ Čl. 9 nařízení o evropském exekučním titulu.

oprávněného dle podmínek stanovených v ust. § 353 o. s. ř.⁶³⁾, přičemž platí, že k vydání tohoto potvrzení je příslušný soud, který rozhodnutí vydal. Nejsou-li splněny podmínky pro vydání potvrzení, soud jej nevydává a o důvodech písemně vyrozumí oprávněného. K tomu, aby bylo rozhodnutí o nesporném nároku **potvrzeno jako evropský exekuční titul**, musí být **kumulativně** splněny tyto podmínky:⁶⁴⁾

1. rozhodnutí je ve státě původu vykonatelné;
2. rozhodnutí není v rozporu s pravidly výlučné a zvláštní mezinárodní příslušnosti stanovenými v nařízení Brusel I;
3. soudní řízení v členském státě původu splnilo požadavky, které jsou stanoveny v nařízení o EET, přičemž platí, že nárok je nesporný, neboť dlužník proti němu v průběhu soudního řízení nevznnesl námitky v souladu s procesními předpisy státu původu; nebo v tom smyslu, že se dlužník osobně či v zastoupení neúčastnil soudního jednání o daném nároku poté, co nejprve vznesl v průběhu soudního řízení námitky, a pokud takové jednání znamená dle práva státu původu konkludentní souhlas s nárokem nebo skutečnostmi, které tvrdí věřitel;
4. rozhodnutí bylo vydáno v členském státě, ve kterém má dlužník bydliště ve smyslu čl. 59 nařízení Brusel I; v případech, kdy nárok je nesporný ve smyslu uvedeném v bodě 3, kdy souvisí se smlouvou, kterou uzavřel spotřebitel, za účelem, který nelze považovat za jeho obchodní či profesní činnost a v případech, kdy dlužníkem je spotřebitel.

Pokud má být rozhodnutí, soudní smír nebo úřední listina, vydaná v občanské nebo obchodní věci, potvrzena jako evropský exekuční titul, musí jít o rozhodnutí, soudní smír či úřední listinu o nesporném peněžitém nároku na konkrétní částku, která je splatná nebo jejíž datum splatnosti je uvedeno v rozhodnutí, soudním smíru nebo úřední listině. **Pojem „nesporné nároky“** by měl zahrnovat všechny situace, v nichž dlužník prokazatelně nepopírá existenci ani výši peněžního nároku a v nichž má věřitel proti dlužníkovi buď soudní rozhodnutí, nebo vykonatelný dokument, který vyžaduje výslovný souhlas dlužníka, ať už se jedná o soudní smír nebo úřední listinu.⁶⁵⁾ Vzhledem k výše uvedenému se **nárok se považuje za nesporný**, pokud splňuje jeden z uvedených bodů:

1. dlužník s ním výslovně souhlasil tím, že jej uznal, nebo prostřednictvím smíru, který schválil soud nebo který byl uzavřen před soudem v průběhu řízení;
2. dlužník proti němu v průběhu soudního řízení nevznnesl nikdy žádné námitky v souladu s odpovídajícími procesními předpisy členského státu původu;
3. dlužník se neúčastnil soudního jednání, ve kterém se o tomto nároku jednalo,

---

⁶³⁾ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁶⁴⁾ Viz čl. 6 nařízení o evropském exekučním titulu.

⁶⁵⁾ Bod 5 preambule nařízení o evropském exekučním titulu.

ani nebyl na takovém soudním jednání zastoupen poté, co nejprve vznesl proti nároku v průběhu soudního řízení námitky, pokud takové jednání znamená podle práva členského státu původu konkludentní souhlas s nárokem nebo skutečnostmi, které tvrdí věřitel, a

4. dlužník jej výslovně uznal v úřední listině.

Nařízení o evropském exekučním titulu přineslo ve srovnání s nařízením Brusel I **značné urychlení a zjednodušení procesu uznání a výkonu rozhodnutí vč. snížení jeho finanční náročnosti**, neboť rozhodnutí, které je v členském státě původu potvrzeno jako evropský exekuční titul, je dle čl. 5 nařízení o evropském exekučním titulu uznáno a vykonáno v ostatních členských státech,

1. **aniž je zapotřebí prohlášení vykonatelnosti, a**
2. **aniž může být proti jeho uznání podán protest.**

V případě českého právního řádu řízení o prohlášení vykonatelnosti neznamená pro oprávněného významnější oddálení exekuce, neboť v obvyklých případech může oprávněný dle § 68c odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém⁶⁶⁾ podat s návrhem na prohlášení vykonatelnosti i návrh na nařízení exekuce, přičemž soud rozhodne o obou návrzích jedním usnesením.⁶⁷⁾

Z výše uvedených změn, které nařízení o EET oproti nařízení Brusel I přineslo, vyplývá, že uznání a výkon rozhodnutí nelze až na výjimku stanovenou v čl. 21 nařízení o EET odepřít. Jak již bylo uvedeno i ve vztahu k nařízení Brusel I v předchozím vydání, k uznání rozhodnutí dochází ve státě výkonu automaticky, aniž by bylo zapotřebí vést zvláštní řízení. Účinky, jež má takové rozhodnutí v členském státě původu, se automaticky stejně jako v případě nařízení Brusel I rozšiřují do ostatních členských zemí, a to v okamžiku, kdy takové účinky nastaly v členském státě původu. Jedná se o tzv. zásadu rozšíření účinků.⁶⁸⁾

Samotný **výkon rozhodnutí** se pak řídí až na pravidla stanovená v čl. 20 a násl. nařízení o EET procesními předpisy jednotlivých členských států, přičemž platí, že rozhodnutí potvrzené jako evropský exekuční titul se vykoná za týchž podmínek jako rozhodnutí vydané v členském státě výkonu.⁶⁹⁾ Jak již bylo shora uvedeno, zamítnout výkon lze jen na základě čl. 21 nařízení o EET, a to jen na žádost dlužníka, a v případě, že je rozhodnutí neslučitelné s rozhodnutím dřívějším, které se týká téže věci mezi stejnými stranami, a jen za předpokladu, že proti neslučitel-

---

⁶⁶⁾ Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁶⁷⁾ VAŠKE, V. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 491 s. ISBN 978-80-7179-614-5, s. 188.

⁶⁸⁾ VAŠKE, V. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 491 s. ISBN 978-80-7179-614-5, s. 201.

⁶⁹⁾ Čl. 20 nařízení o evropském exekučním titulu.

nosti nebyla a nemohla být při soudním řízení v členském státě původu vznesena námitka. Nejsou-li naplněny **předpoklady pro odepření výkonu** výše uvedené, je povinen členský stát, ve kterém se o výkon žádá, nakládat s rozhodnutím, které původní soud potvrdil jako evropský exekuční titul, jako kdyby bylo vydáno v členském státě výkonu.

Vzhledem k tomu, že právní řády členských států se mnohdy výrazně liší⁷⁰⁾ a že nařízení o evropském exekučním titulu odstraňuje jakoukoli kontrolu ve státě výkonu a je nutné, aby bylo právo dlužníka na spravedlivý proces zajištěno ve státě původu, stanoví nařízení o evropském exekučním titulu tzv. **minimální normy pro řízení vedoucí k vydání rozhodnutí**.⁷¹⁾ Minimální normy upravené v čl. 12 a násl. nařízení o EET stanoví, že:

1. soud, který vede řízení, vedoucí k vydání rozhodnutí, je povinen informovat dlužníka o náležitých informacích o nároku i o procesních krocích nezbytných pro napadení tohoto nároku; a
2. dokument o zahájení řízení či dokument s obdobnými účinky a předvolání k soudnímu jednání musí být doručeno dlužníkovi některým ze způsobů stanovených v nařízení o EET.

Pokud je evropský exekuční titul zamítnut z důvodu nedoručení dokumentů, jež měly být dle nařízení o EET doručeny, nebo z důvodu nedostatečného poskytnutí náležitých informací, stanoví nařízení o EET podmínky, při jejichž splnění dojde k nápravě a potvrzení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu.⁷²⁾ V opačném případě má oprávněný právo domáhat se uznání a výkonu rozhodnutí v jiném členském státě dle nařízení Brusel I. **Vykonávací řízení** se pak řídí právem členského státu výkonu, přičemž nařízení o EET stanoví důvody pro omezení a zastavení výkonu rozhodnutí.

Ad 2. Vedle shora uvedených právních předpisů EU představuje **nařízení o evropském platebním rozkazu** další z nástrojů k dosažení dlouhodobě vytyčených cílů EU v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech s mezinárodním prvkem. Účelem zavedení řízení o evropském platebním rozkazu je snaha zjednodušit a urychlit soudní řízení týkající se přeshraničních případů s nespornými peněžními nároky a současně snížit náklady, které by jinak

---

⁷⁰⁾ Bod 13 preambule nařízení o EET stanoví, že „vzhledem k rozdílům mezi členskými státy, pokud jde o pravidla občanského soudního řízení, a zejména pravidla pro doručování dokumentů, je nezbytné stanovit konkrétní a podrobnou definici těchto minimálních norem. Zejména nelze považovat za dostatečný pro potvrzení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu způsob doručování, který se opírá o právní domněnku splnění těchto minimálních norem.“

⁷¹⁾ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLÍČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5, s. 374.

⁷²⁾ Podmínky upravuje čl. 18 nařízení o evropském exekučním titulu.

vznikaly. Vymáhání nesporných nároků se členské státy snaží většinou řešit zavedením zjednodušeného řízení o platebním rozkazu, avšak právní úpravy se v jednotlivých státech značně liší a v přeshraničních případech jsou často nepřipustné.⁷³⁾ Řízení zavedené nařízením o EPR představuje „**dodatečný a volitelný prostředek** pro žalobce, který má nadále možnost využít řízení podle vnitrostátního práva či dle práva unijního.“⁷⁴⁾

Nařízení o evropském platebním rozkazu se použije od dne 12. 12. 2008 ve všech členských státech s výjimkou Dánska. Do **rozsahu působnosti** dle čl. 2 nařízení o EPR spadají občanské a obchodní věci v přeshraničních případech bez ohledu na povahu soudu. Nařízení o EPR se nepoužije zejména na daňové, celní, správní věci a ani na odpovědnost státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci, dále pak:

1. na majetková práva vyplývající z manželských vztahů, závětí a dědictví;
2. úpadky, vyrovnání a podobná řízení;
3. sociální zabezpečení;
4. nároky z mimosmluvních závazků, pokud; nejsou předmětem dohody mezi stranami nebo nedošlo k uznání dluhu, nebo
5. na peněžité pohledávky ze spoluvlastnictví.

Podmínkou užití nařízení o EPR je **přítomnost mezinárodní prvku**, tzn. že alespoň jedna ze stran musí mít bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u kterého byl podán návrh na vydání platebního rozkazu. Bydliště se určí dle čl. 59 a 60 Nařízení Brusel I.⁷⁵⁾

Návrh na vydání evropského platebního rozkazu je možné podat v listinné i elektronické podobě, a to na vzorovém formuláři A uvedeném v příloze I nařízení o EPR.⁷⁶⁾ K návrhu se též připojí vlastnoruční nebo elektronický podpis.

V případě, že jsou splněny podmínky stanovené v nařízení o EPR, je soud povinen vydat co nejdříve, obvykle do 30 dnů, od podání návrhu evropský platební rozkaz, který se vydává na vzorovém formuláři E uvedeném v příloze V nařízení o EPR spolu s kopií návrhu. Evropský platební rozkaz musí být poté v souladu s vnitrostátním právem, způsobem, který splňuje minimální normy stanovené v nařízení o EPR, doručen soudem žalovanému.⁷⁷⁾ Obsahové náležitosti předložených dokumentů se neřídí právem členské země, nýbrž

---

⁷³⁾ Tak je tomu i v české právní úpravě, která stanoví, že platební rozkaz a elektronický platební rozkaz nelze dle § 172 odst. 2 písm. b) o. s. ř. vydat, má-li být doručen žalovanému v cizině. V takovém případě soud pokračuje v řízení podle pravidel běžného civilního procesu.

⁷⁴⁾ Více viz bod 10 preambule nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁷⁵⁾ Čl. 3 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁷⁶⁾ Srov. čl. 7 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁷⁷⁾ Čl. 12 nařízení o evropském platebním rozkazu.

právem unijním, a proto je třeba vždy použít formuláře uvedené v přílohách nařízení o EPR.⁷⁸⁾ Pro výpočet lhůt se stejně jako pro nařízení o drobných nárocích i pro nařízení i evropském exekučním titulu použije nařízení Rady (EHS, Euratom) č. 1182/71 ze dne 3. 6. 1971, kterým se určují pravidla pro lhůty, data a termíny.

Ve státě výkonu následně **není třeba prohlášení vykonatelnosti**⁷⁹⁾ a současně není třeba jeho **uznání jako evropského exekučního titulu**. Uznání rozhodnutí je automatické bez potřeby vést řízení o uznání. Vzhledem k tomu, že ve státě výkonu neprobíhá řízení o prohlášení vykonatelnosti, může žalobce podat přímo návrh na výkon.⁸⁰⁾ Evropský platební rozkaz, který se v členském státě původu stal vykonatelným, je tak vykonáván v ostatních členských státech bez možnosti napadnout jeho uznání.⁸¹⁾

V některých **výjimečných případech** stanovených v čl. 20 nařízení o EPR má žalovaný právo požádat o přezkum evropského platebního rozkazu u příslušného soudu v členském státě původu. Žalovaný má právo požádat o **přezkum evropského platebního rozkazu** pokud:

1. byl platební rozkaz doručen bez dokladu o přijetí žalovaným tj. způsoby stanovenými v čl. 14 nařízení o EPR, a pokud platební rozkaz nebyl doručen v dostatečném časovém předstihu, aby si žalovaný mohl připravit obhajobu, a to bez jakéhokoli zavinění z jeho strany;
2. žalovaný nemohl popřít nárok z důvodu vyšší moci nebo mimořádných okolností, které nezavinil. Jedná se například o situaci, kdy žalovaný byl postižen přírodní katastrofou, která mu zjevně v řádném postupu zabránila, či byl zraněn a hospitalizován. V těchto případech musí bezodkladně po opadnutí překážek jednat a podat návrh na přezkum; nebo pokud
3. byl platební rozkaz s ohledem na požadavky stanovené tímto nařízením zjevně vydán chybně nebo z důvodu jiných výjimečných okolností.

Pokud soud odmítne žádost žalovaného s odůvodněním, že není splněn žádný z důvodů pro přezkum, zůstává evropský platební rozkaz v platnosti, naopak pokud rozhodne, že důvody přezkoumání jsou opodstatněné⁸²⁾, **rozkaz zruší**.⁸³⁾ **Vykonávací řízení** se pak řídí jako v případě ostatních nařízení upravujících

---

⁷⁸⁾ VAŠKE, V. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 491 s. ISBN 978-80-7179-614-5, s. 258.

⁷⁹⁾ Čl. 19 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁸⁰⁾ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5, s. 397.

⁸¹⁾ Čl. 19 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁸²⁾ Podle čl. 20 odst. 1 a 2 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁸³⁾ Čl. 20 odst. 3 nařízení o evropském platebním rozkazu.

uznání a výkon rozhodnutí právem členského státu výkonu, přičemž nařízení o EPR stanoví důvody pro omezení a zastavení výkonu rozhodnutí.

Ad 3. Vzhledem k tomu, že náklady, časová náročnost a další překážky související se soudním řízením jsou často **neúměrné hodnotě drobného nároku**, zavedla značná část členských států ve svých právních řádech pro drobné nároky zjednodušené občanskoprávní řízení.

Nařízení o drobných nárocích, které se použije od 1. 1. 2009, je závazné ve všech členských státech Evropské unie vyjma Dánska⁸⁴⁾ a jeho **cílem je zjednodušení přístupu ke spravedlnosti** zavedením evropského řízení o drobných nárocích (dále též „řízení o drobných nárocích“ nebo „řízení o DN“).⁸⁵⁾ Při rozhodování o nákladech projednávání žaloby v rámci řízení o DN by měly být zohledněny zásady přiměřenosti, rychlosti a jednoduchosti. Nařízení má také za cíl zjednodušení uznání a výkon rozhodnutí vydaného v rámci řízení o DN v jiném členském státě⁸⁶⁾. Stranám sporu je evropské řízení o drobných nárocích k dispozici jako **alternativa** k řízením upraveným právními řády jednotlivých členských států i unijními předpisy.

Do **působnosti** nařízení o drobných nárocích spadají občanské a obchodní věci v přeshraničních případech⁸⁷⁾, jestliže hodnota nároku nepřesahuje v době doručení žalobního formuláře k příslušnému soudu částku **2.000,-EUR**. V zájmu zjednodušení výpočtu hodnoty nároku se hodnota nároku vypočítává **bez navýšení o úroky, náklady ani výlohy**, čímž by neměla být dotčena ani pravomoc soudu tyto ve svém rozhodnutí přiznat, ani vnitrostátní pravidla pro výpočet výše úroku.⁸⁸⁾ Nárok může být uplatněn i v jiné měně, přičemž pro kontrolu působnosti nařízení o drobných nárocích je nutné částku uvedenou v jiné měně přepočítat dle kurzu platného ke dni podání žaloby.⁸⁹⁾ Pokud nárok uplatněný v žalobě přesahuje částku 2.000,-EUR, žaloba nebo vzájemná žaloba⁹⁰⁾ se nepro-

---

⁸⁴⁾ Srov. čl. 2 odst. 3 nařízení o drobných nárocích.

⁸⁵⁾ Bod 8 preambule nařízení o drobných nárocích.

⁸⁶⁾ Bod 7 preambule nařízení o drobných nárocích.

⁸⁷⁾ Přeshraničním případem se pro účely nařízení o drobných nárocích rozumí případ, ve kterém má alespoň jedna ze stran bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u něhož byla podána žaloba, přičemž bydliště se určí dle nařízení Brusel I. Pro určení, zda se jedná o přeshraniční případ, či nikoliv je rozhodujícím okamžikem datum obdržení žalobního formuláře příslušným soudem.

⁸⁸⁾ Čl. 2 nařízení o drobných nárocích vč. bodu 10 preambule nařízení o drobných nárocích.

⁸⁹⁾ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLÍČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5, s. 400.

⁹⁰⁾ Pojem „vzájemný nárok“ či „vzájemná žaloba“ by se měl vykládat jako týkající se stejné smlouvy či stejné skutečnosti jako původní nárok. Za vzájemný nárok ve smyslu nařízení o drobných nárocích by se však nemělo jednat v případech, kdy žalovaný uplatní během řízení právo na započtení.

jedná v rámci evropského řízení o drobných nárocích, nýbrž podle procesních předpisů členského státu, v němž řízení probíhá.

Z působnosti nařízení o drobných nárocích jsou **vyjmuty především věci daňové, celní a správní**, stejně jako otázky odpovědnosti státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci a dle čl. 2 odst. 2 nařízení o drobných nárocích se nevztahuje na věci týkající se:

1. osobního stavu nebo způsobilosti fyzických osob k právům a právním úkonům;
2. majetkových práv vyplývajících z manželských vztahů, vyživovací povinnosti a dědictví;
3. úpadků a vyrovnání a podobných řízení;
4. sociálního zabezpečení;
5. rozhodčího řízení;
6. pracovního práva;
7. nájmu nemovitostí s výjimkou žalob týkajících se peněžitých nároků nebo
8. porušení práv na ochranu soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy.

Evropské řízení o DN **zahazuje žalobce podáním**⁹¹⁾ náležitě vyplněného formuláře A uvedeného v příloze I nařízení o drobných nárocích u příslušného soudu.⁹²⁾ V případě, že žalobcův nárok nespadá do oblasti působnosti nařízení o drobných nárocích, soud žalobce o této skutečnosti vyrozumí, a pokud ji žalobce nevezme zpět, projedná ji dle procesních předpisů členského státu, v němž řízení probíhá. Za podmínek stanovených v nařízení o drobných nárocích je soud povinen umožnit žalobci svůj návrh doplnit či opravit, v opačném případě soud návrh v plném rozsahu **zamítne**. Jedná se o taxativně stanovené případy, kdy žalobcův návrh je:

1. zjevně neopodstatněný;
2. žaloba nepřijatelná nebo
3. žalobce neopraví nebo nedoplní žalobní formulář v dodatečně stanovené lhůtě.⁹³⁾

Řízení o DN probíhá **písemnou formou**⁹⁴⁾, pokud soud uzná za nutné nebo o to některá ze stran požádá, je soud povinen nařídít ústní jednání, které je však možné vést i poměrně alternativními způsoby jako je např. video konference nebo

---

⁹¹⁾ Návrh se podává buď osobním podáním přímo u soudu, zasláním poštou nebo pomocí jiných komunikačních prostředků, jako je fax nebo elektronická pošta, které přijímá členský stát, v němž se řízení zahajuje.

⁹²⁾ Článek 4 nařízení o drobných nárocích.

⁹³⁾ Význam pojmů „zjevně neopodstatněný“ a „nepřijatelný“ v souvislosti s odmítnutím žaloby by se měl dle preambule nařízení o drobných nárocích posuzovat v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

⁹⁴⁾ Čl. 5 nařízení o drobných nárocích.

pomocí jiných komunikačních technologií.⁹⁵⁾ V zájmu zjednodušení celého řízení není dle čl. 10 nařízení o drobných nárocích povinné zastoupení advokátem nebo jiným odborníkem v oboru práva.

Soud vydá rozhodnutí po obdržení všech informací nezbytných pro vydání rozhodnutí nebo do 30 dnů od ústního jednání.⁹⁶⁾ Žalovaný má právo na přezkum rozhodnutí dle podmínek stanovených v čl. 18 nařízení o drobných nárocích, rozhodnutí je však vykonatelné bez ohledu na možnost podat opravný prostředek, a to z důvodu urychlení jeho vymahatelnosti. Řízení o DN se řídí procesními předpisy členského státu, ve kterém řízení probíhá, není-li výslovně stanoveno nařízením o drobných nárocích jinak.⁹⁷⁾

Rozhodnutí vydané v rámci řízení o DN se v jednom členském státě uznává a vykonává v jiném členském státě, **aniž je nutné prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti napadnout jeho uznání**.⁹⁸⁾ Na žádost jedné ze stran vyhotoví soud bez dalších nákladů, osvědčení o rozhodnutí⁹⁹⁾ vydaném v rámci evropského řízení o drobných nárocích.

Z důvodu zachování práva na spravedlivý proces jsou v nařízení o drobných nárocích stanoveny minimální normy upravující podmínky pro přezkum rozhodnutí vydaného v rámci evropského řízení o drobných nárocích v situacích, kdy žalovaný nemohl nárok popřít. V případě, že strana vydané rozhodnutí o DN napadne žádostí o přezkum, může příslušný soud nebo orgán v členském státě výkonu na návrh strany, proti níž je výkon požadován

1. omezit vykonávací řízení na ochranná opatření,
2. podmínit výkon složením jistoty, kterou sám určí, nebo
3. za výjimečných okolností vykonávací řízení zastavit.

Výkon rozhodnutí o DN lze dle čl. 22 nařízení o drobných nárocích zamítnout pouze na návrh a z důvodu překážky **res iudicata**. Rozhodnutí o drobném nároku se vykoná za stejných podmínek jako jakékoliv rozhodnutí vydané v členském státě výkonu a to dle pravidel členského státu výkonu¹⁰⁰⁾, kdy náklady řízení hradí strana, která neuspěla. Žalobce soudu ve státě výkonu předloží ověřenou kopii rozhodnutí spolu s osvědčením o rozhodnutí a v případě potřeby také jeho překlad do úředního jazyka členského státu výkonu. V zájmu jednoduchosti a hospodárnosti nemusí mít strana, která výkon požaduje, v členském státě

---

⁹⁵⁾ Čl. 8 nařízení o drobných nárocích.

⁹⁶⁾ Čl. 7 nařízení o drobných nárocích.

⁹⁷⁾ Čl. 19 nařízení o drobných nárocích.

⁹⁸⁾ Srov. článek 1 nařízení o drobných nárocích.

⁹⁹⁾ Osvědčení o rozhodnutí o drobném nároku se vydává na vzorovém formuláři D uvedeném v příloze IV nařízení o drobných nárocích.

¹⁰⁰⁾ Čl. 21 nařízení o drobných nárocích.

výkonu pověřeného zástupce ani poštovní adresu, kromě orgánů příslušných pro vykonávací řízení.¹⁰¹⁾

Nařízení o dědictví

Evropská unie si, jak již bylo mnohokrát zmíněno, stanovila za cíl udržovat a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob a tak v prosinci roku 2009 přijala Evropská rada nový víceletý program nazvaný „**Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je,**“ ve kterém vyjádřila přesvědčení, že by vzájemné uznávání mělo být rozšířeno také na oblasti, jež dosud nejsou upraveny, avšak mají zásadní význam pro každodenní život.¹⁰²⁾ Vzhledem k tomu, že „by mělo být v evropském prostoru práva občanům umožněno předem uspořádat své dědictví a tím zaručit práva dědiců, odkazovníků a dalších osob zůstaviteli blízkých včetně práv věřitelů zůstavitele“¹⁰³⁾, bylo dne 4. 7. 2012 přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (dále jen „**nařízení o dědictví**“), které upravuje mj. také uznávání a výkon rozhodnutí v dědických věcech vydané soudem¹⁰⁴⁾ členského státu.

Nařízení o dědictví se použije na dědictví osob, které zemřely dne 17. 8. 2015 nebo později¹⁰⁵⁾, a to ve všech členských státech EU vč. Irska a Velké Británie, s výjimkou Dánska, pro které není nařízení o dědictví závazné ani použitelné, to znamená, že dědická řízení zahájená v Dánsku se budou nadále řídit vnitrostátním právním řádem.

Do rozsahu působnosti nařízení o dědictví spadají jen občanskoprávní aspekty dědění majetku zůstavitele, konkrétně pak veškeré způsoby přechodu majetku, práv a závazků z důvodu smrti, ať už se jedná o přechod jako projev vůle na základě pořízení pro případ smrti, nebo přechod na základě dědění ze zákona. Nařízení o dědictví by mělo také umožnit přizpůsobení neznámého věcného práva nejbližšímu rovnocennému věcnému právu jiného členského státu, a to

---

¹⁰¹⁾ Srov. http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/l16028_cs.htm.

¹⁰²⁾ Bod 6 preambule nařízení o dědictví.

¹⁰³⁾ Bod 7 preambule nařízení o dědictví.

¹⁰⁴⁾ Pro účely nařízení o dědictví se dle čl. 3 odst. 2 nařízení o dědictví pojmem soud rozumí soudy a ostatní orgány a právní odborníci s pravomocí v dědických věcech, kteří vykonávají soudní funkce nebo jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod dohledem soudního orgánu, jestliže tyto orgány a právní odborníci nabízejí záruky nestrannosti a práva všech stran být vyslechnut a jestliže jejich rozhodnutí vydaná podle práva členského státu, v němž působí, mohou být napadena před soudním orgánem nebo jím přezkoumána; a mají obdobnou sílu a účinky jako rozhodnutí soudního orgánu v téže věci.

¹⁰⁵⁾ Čl. 83 nařízení o dědictví.

z toho důvodu, aby měly oprávněné osoby v jiném členském státě možnost vykonávat svá dědická práva.¹⁰⁶⁾ Naopak nařízení o dědictví se nevztahuje především na otázky vztahující se ke zmizení, nepřítomnosti nebo předpokládané smrti fyzické osoby; na jiné vyživovací povinnosti než ty, které vyplynuly z důvodu smrti a ani na otázky formální platnosti ústně provedených pořízení pro případ smrti atd.

Proces uznání a výkonu rozhodnutí lze stejně jako v případě nařízení Brusel I rozdělit na tři fáze:

1. uznání rozhodnutí v dědických věcech;
2. prohlášení vykonatelnosti; a
3. samotný výkon rozhodnutí v dědických věcech.

Stejně jako v ostatních případech i v případě nařízení o dědictví jsou rozhodnutí orgánu členského státu v ostatních členských státech **uznávána automaticky, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení**, přičemž platí, že „u dokumentů vydaných v členských státech v rámci nařízení o dědictví se nevyžaduje legalizace či obdobný formální požadavek.“¹⁰⁷⁾ Rozhodnutí není ve státě výkonu uznáno, existuje-li jeden či více důvodů pro jeho neuznání stanovených v čl. 40 nařízení o dědictví:

1. uznání je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem (*ordre public*) členského státu, v němž se o uznání žádá;
2. žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost;
3. zásada *res iudicata* tzn. neslučitelnosti rozhodnutí s dřívějším rozhodnutím.

Rozhodnutí v dědických věcech vydaná a vykonatelná v některém členském státě jsou vykonatelná v jiném členském státě, pokud byla na žádost kterékoli dotčené strany prohlášena vykonatelnými v souladu s čl. 45 až 58 nařízení o dědictví.¹⁰⁸⁾ Návrh na prohlášení vykonatelnosti se podává dle pravidel stanovených právem členského státu výkonu. Rozhodnutí se prohlásí za vykonatelné bez přezkumu, jakmile jsou splněny formální náležitosti, tzn. že k návrhu je přiloženo:

1. jedno vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro uznání jeho pravosti, a

---

¹⁰⁶⁾ Bod 16 preambule nařízení o dědictví.

¹⁰⁷⁾ Čl. 74 nařízení o dědictví.

¹⁰⁸⁾ Čl. 43 nařízení o dědictví.

2. potvrzení ve formulářové podobě vydané příslušným orgánem členského státu původu.

K návrhu na prohlášení vykonatelnosti, není strana, vůči níž je výkon navrhován, v této části řízení oprávněna činit jakákoli podání, avšak rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti může kterákoli strana ve lhůtě 30 dnů¹⁰⁹⁾ od doručení prohlášení vykonatelnosti napadnout opravným prostředkem.

V tomto bodě je vhodné také upozornit na novinku, kterou nařízení o dědictví zavádí, jedná se o tzv. **evropské dědické osvědčení**, jež má být využíváno dědici, odkazovníky majícími přímá práva k dědictví a vykonavateli závětí nebo správci pozůstalosti, kteří v jiném členském státě potřebují prokázat svůj status nebo vykonávat buď svá práva jako dědicové či odkazovníci, nebo své pravomoci jako vykonavatelé závětí či správci pozůstalosti. Evropské dědické osvědčení vyvolává ve všech členských státech stejné účinky, avšak samo o sobě **nepředstavuje vykonatelný titul**, neboť má pouze důkazní účinky, což znamená, že pravdivě dokládá prvky, které byly stanoveny podle práva rozhodného pro dědění nebo podle jiného práva rozhodného pro konkrétní prvky, jako je věcná platnost porřízení pro případ smrti.

Závěr

Vzhledem k shora uvedenému je nutné konstatovat, že nařízení Brusel I bis nepřineslo v oblasti uznání a výkonu vyjma zrušení řízení o prohlášení vykonatelnosti, tzv. „*exequatur*“, a zavedení nového důvodu pro odepření uznání až na drobné výjimky žádné podstatné změny. Na odborné úrovni se vedou diskuze, zda nařízení Brusel I bis přinese tolik požadované zjednodušení celého procesu uznání a výkonu soudních rozhodnutí. Avšak přesto, že bylo vypuštěno řízení o prohlášení vykonatelnosti, obávám se, že celý proces uznání a výkonu se časově prodlouží a finančně zatíží možnosti podání opravných prostředků¹¹⁰⁾, které nařízení Brusel I bis nabízí. Časovou náročnost celého procesu uznání a výkonu rozhodnutí spatřuji také v tom, že nařízení Brusel I bis nestanoví přesné lhůty, ve kterých má soud či jiný orgán rozhodnout, stejně jako nařízení Brusel I bis vypustí ustanovení upravující lhůtu¹¹¹⁾, ve které má být opravný prostředek proti rozhodnutí o návrhu na odepření výkonu podán.

Rozhodnutí o drobných nárocích, evropský exekuční titul či evropský platební rozkaz, představují instituty, které slouží dle záměrů EU především ke zjednodu-

---

¹⁰⁹⁾ Čl. 50 nařízení o dědictví stanoví zvláštní lhůtu 60 dní pro podání opravného prostředku v případě, že má strana, vůči níž je výkon navrhován, bydliště v jiném členském státě, než ve kterém bylo prohlášení vykonatelnosti vydáno.

¹¹⁰⁾ Viz článek 49 a 50 nařízení Brusel I bis.

¹¹¹⁾ Čl. 43 odst. 5 účinného nařízení Brusel I stanoví, že opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti musí být podán ve lhůtě jednoho měsíce od doručení tohoto prohlášení.

šení a hospodárnosti řízení i uznání a výkonu rozhodnutí v rámci EU a jako takové jsou vhodnou alternativou k nařízení Brusel I. Vzhledem k novému nařízení Brusel I bis je však *de lege ferenda* vhodné uvažovat také o novelizaci nařízení upravujících výše zmíněné instituty, neboť v porovnání s novým nařízením Brusel I, které přináší v oblasti uznání a výkonu výrazné zjednodušení, nepředstavují pro potencionální žalobce zdaleka tak výhodný nástroj, jakým jsou nyní. Dále jsme se seznámili s nařízením o dědictví, které přináší potřebné zjednodušení ve věcech dědických, a je tak v této oblasti dlouho očekávanou právní úpravou na unijní úrovni.

Monika Forejtová

Pokyny pro autory

Vážení autoři, prosíme Vás, abyste věnovali pozornost těmto našim pokynům:

1. Technická forma rukopisů (příspěvků)

Redakce přijímá výlučně příspěvky zpracované v elektronické formě, a to ve formátech *.doc, *.rtf, *.odt nebo *.txt. Redakce preferuje formát *.rtf. Výjimečně, po předchozí domluvě s redakcí, je možno zaslat rukopis i ve strojopisné podobě.

2. Zasílání rukopisů

Příspěvky zasílejte redakci buď: a) elektronicky jako přílohu na e-mailovou adresu: redakceSP@mvr.cz, nebo b) vypálené na CD či DVD na adresu: Redakce časopisu Správní právo, nám. Hrdinů 4, Praha 4, PSČ: 140 21. Rukopisy dodané na CD či DVD, které nebyly redakcí vyžádány, se nevrací. Výlučně strojopisné výtisky zasílejte redakci na adresu uvedenou sub b).

3. Formální úprava rukopisů

Formátování textu omezte na užívání jednoho fontu písma a jeho řezů (kurzíva, tučně atp.). Nepoužívejte rozdělování slov ani podtrhávání textu. Název příspěvku by měl být pokud možno výstižný a krátký. Delší příspěvky doporučujeme pro lepší přehlednost dělit do jednotlivých kapitol s případnými mezititulky. Poznámky pod čarou značte ^{1)-xxx)} a „rozlomte“ je k příslušným stranám. Poznámky, prosím, začínějte vždy velkým písmenem a ukončujte tečkou. Bibliografické citace dokumentů uvádějte podle norem ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. Citace by měly být přehledné, jednotné a úplné. Níže uvádíme základní informace o možných způsobech citace dokumentů.

a) Citace z monografií:

Vzor (je-li jeden autor):

PŘÍJMENÍ AUTORA, Jméno (nebo iniciála jména). *Název díla*. Vydání. Nakladatelské údaje (místo a nakladatel), rok vydání, ISBN.

Jsou-li autoři dva nebo tři, uvádějí se všichni, a to ve stejném formátu (příjmení, jméno nebo iniciála jména) jako u jednoho autora. Jednotlivé autory je nutno oddělit interpunkčním znaménkem, např. tečkou, čárkou, středníkem, pomlčkou. Redakce Správního práva preferuje jako oddělovací znaménko v tomto případě pomlčku. Je-li autorů více než tři, uvádí se jeden, dva nebo tři první (jména se oddělují výše popsáním způsobem) a za poslední jméno se přidá a kol. nebo aj. nebo et al. První vydání se uvádět nemusí. Krom výše zmíněných údajů je možno uvádět i další údaje, např. o rozsahu díla (počet stran).

Příklad: HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část. 5., rozšířené vydání*. Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-671-9.

b) Citace článků z periodik:

Vzor: PŘÍJMENÍ AUTORA, Jméno (nebo iniciála jména). Název článku. *Název zdrojového dokumentu (periodika)*, číslo svazku/rok, ročník, rozsah článku (strany od do). ISSN.

Příklad: HARTMANNOVÁ, V. Právní jazyk v úřední korespondenci. In *Správní právo* č. 6-7/2006, roč. XXXIX, s. 444 – 450, ISSN 0139-6005.

c) Citace článků ze sborníků

Vzor: PŘÍJMENÍ AUTORA, Jméno (nebo iniciála jména). Název příspěvku. In *Název zdrojového sborníku*. Vydání. Nakladatelské údaje (místo, nakladatel). Rok. Rozsah (strana od do). ISBN (ISSN) – není povinné.

d) Citace z internetových zdrojů

Vzor: Přístup ke zdroji. Verze (resp. poslední úpravy internetové stránky, je-li tento údaj dostupný). Datum citace. Příklad: <<http://www.ochrance.cz/cinnost>> [citováno 1. prosince 2008].

4. Abstrakta

Povinnou součástí příspěvku (s výjimkou informací, recenzí a anotací) je abstrakt v českém jazyce a v jednom ze světových jazyků. Abstraktem se rozumí stručný obsah příspěvku bez jeho hodnocení. Abstrakt by měl být stručný – o rozsahu maximálně 1 000 znaků - a výstižný. Spolu s příspěvkem dodejte abstrakt v požadovaném rozsahu alespoň v češtině, v ideálním případě i v jednom ze světových jazyků.

5. Jazyk a gramatická správnost rukopisu

Redakce přijímá příspěvky v českém nebo slovenském jazyce. Text rukopisu musí být v souladu s mluvnickými pravidly jazyka, v němž je napsán. V případě gramatických chyb v textu si redakce vyhrazuje právo jejich opravy.

6. Údaje o autorovi, kontakt

V příspěvku uveďte své jméno a příjmení, popř. akademický titul a kontakt na Vás (adresu, e-mail nebo číslo telefonu). Redakce upřednostňuje komunikaci prostřednictvím e-mailu. Pokud je to možné, uvádějte prosím i své pracoviště nebo jiné profesní působíště.

7. Úpravy rukopisů

Redakce si vyhrazuje právo navrhnout Vám provedení věcných úprav, popřípadě doplnění rukopisů podle návrhů členů redakční rady. Dále si redakce vyhrazuje právo navrhnout Vám provedení formulačních a stylistických úprav textu. Navržené změny s Vámi budou projednány a budou provedeny pouze s Vaším souhlasem.

8. Autorské korektury

Autorské korektury vračejte redakci urychleně, nejpozději v termínu sděleném Vám redakcí. Případné opravy či úpravy proveďte srozumitelně a čitelně.

9. Autorský honorář

Autorský honorář je vyplácen v okamžiku vydání příslušného čísla časopisu Správní právo prostřednictvím distributora časopisu. Autorský honorář je stanoven následovně:

- za jednu normostranu (1 800 úhozů včetně mezer) rukopisu – článku – 200 Kč,
- za jednu normostranu překladu – 300 Kč,
- za jednu normostranu anotace, informace nebo recenze – 100 Kč.

Děkujeme za pozornost, kterou věnujete našim pokynům, a těšíme se na Vaše příspěvky.

Vaše redakce